

Broj 121. listopad, 2018.

GLASNIK

Kotorvarošskog kraja

Izdavač:

Župni ured Rođenja B. D. M.

78220 Kotor Varoš

Tel./fax: 051 785 050

E-mail: mladi-kotorvaros@blic.net

www.kotorvaroskadolina.com

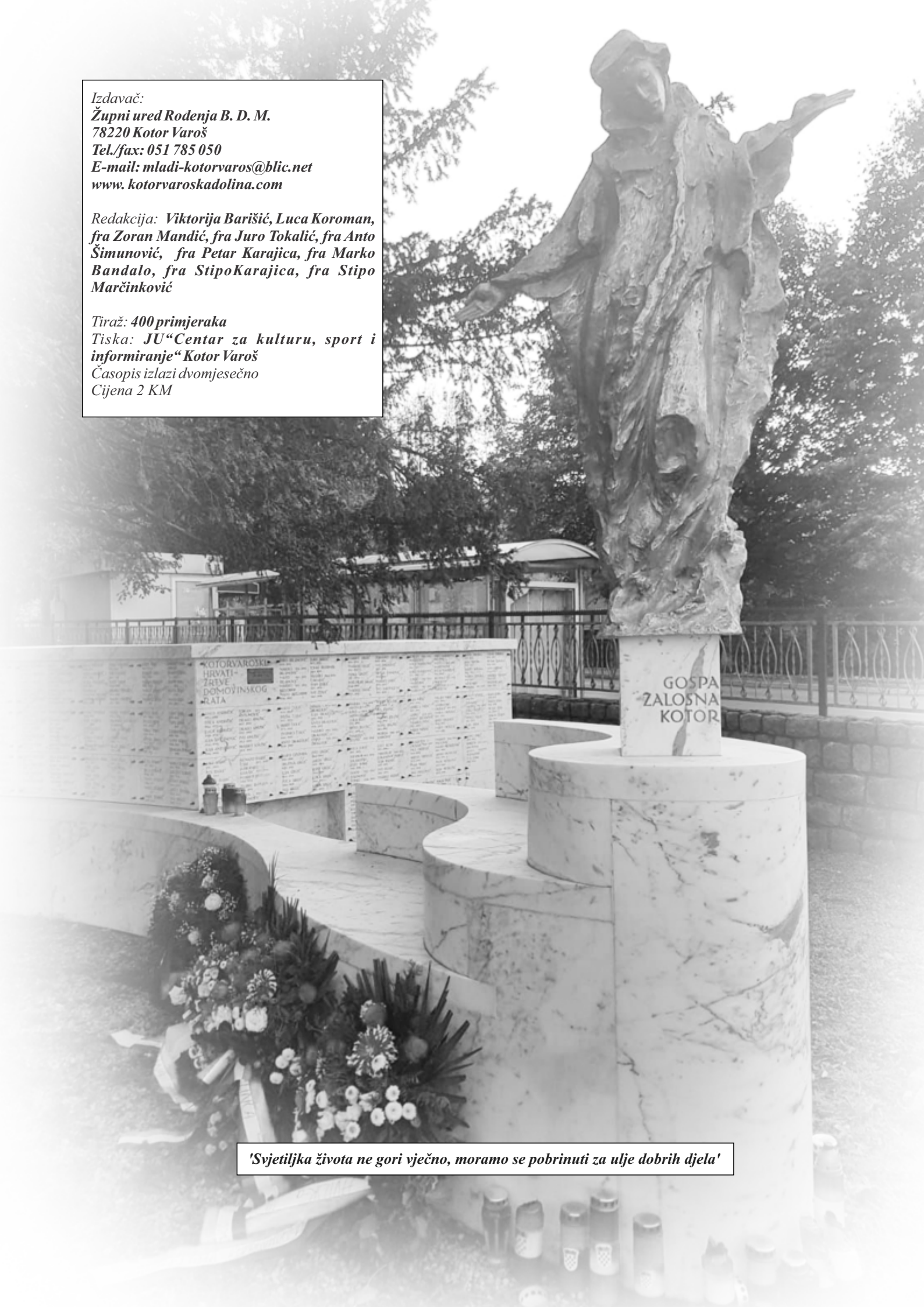
Redakcija: **Viktorija Barišić, Luca Koroman, fra Zoran Mandić, fra Juro Tokalić, fra Anto Šimunović, fra Petar Karajica, fra Marko Bandalo, fra Stipo Karajica, fra Stipo Marčinković**

Tiraž: 400 primjeraka

Tiska: JU "Centar za kulturu, sport i informiranje" Kotor Varoš

Časopis izlazi dvomjesečno

Cijena 2 KM

'Svjetiljka života ne gori vječno, moramo se pobrinuti za ulje dobrih djela'

Zlatna misa fra Jure Stipića

Zahvalan Bogu za pedeset godina svećeničkoga služenja u zajedništvu s desetak braće svećenika, svoju zlatnu Misu, a ujedno i zlatni jubilej 50. godina svećeništva, u župi Rođenja Blažene Djevice Marije i svom Kotor Varošu, proslavio je dobro poznati svećenik Fra Juro Stipić, trenutno u službi župnog vikara i duhovnog asistenta u Samostanu sv. Luke u Jajcu.

Na zlatnoj misi koja je slavljena pod geslom „Jer velika mi djela učini Svesilni, sveto je ime njegovo“ (Lk 1,49), propovijedao je pomoćni biskup banjalučki mons. Marko Semren. Koji je na slikovit način govorio o samom značenju i životu braće svećenika te kako ih kao Božje sluge vidi sam papa. Bilo je dojmljivo, kao da je pripovjedač time želio ocrtati ili prikazati sam život i djelo našeg zlatomisnika Fra Jure.

On je njegov zlatni jubilej usporedio sa zlatnim bojama, a znamo da je zlatna boja ne samo boja vječnosti, već i sunca i sunčane svjetlosti. Što upravo možemo povezati sa svećeništvom koje nama običnim ljudima donosi sunce, i svjetlo nade, kao smisao na životnom putu, jer nam donosi Krista, koji je Svjetlo svijeta i Sunce pravde. Ma, tko zapravo može donijeti više svjetla od naših svećenika koji navještaju Evanđelje, dijele milost sakramenata“, rekao je, među ostalim, propovjednik. Dodavši kako ovim slavljem braća svećenici i svi vjernici žele Gospodinu zahvaliti za zlatomisnikovih prvih 50 godina djelovanja u raznim župama, u kojima su mnogobrojna djeca, mladi i odrasli vjernici preko njega smjelo primili Božje svjetlo, te je pozvao vjernike da se mole za svoje svećenike i nova duhovna zvanja, tako danas potrebna našoj katoličkoj Crkvi.

Zahvalivši Bogu na ovako lijepom danu, svojim roditeljima na rođenju, kumovima civilnom Iliji Šimunoviću i crkvenom jajačkom gvardijanu fra. Anti Šimunoviću, braći

svećenicima, redovnicama s kojima je surađivao, svojim župnim i samostanskim suradnicima, mnogobrojnim rođacima i dobrom zdravlju, naš zlatomisnik fra Juro, posebno se Bogu zahvalio na vjernicima, koji su danas pristigli sa svih strana. Bio je posebno dirnut svojim Kotorvarošanima, mnogobrojnim Jajčanima i nama Pougarcima, čih se dogodovština iz dana službovanja u našoj Župi sv. Ante Padovanskog, još dobro sjeća, poručivši da nas sve nosi u srcu.

Čestitke zlatomisniku u ime biskupa banjalučkog i svoje osobno ime, uputio je mons. Marko Semren, čestitajući mu i naglasivši kako su ponosni na njega, jer je bio doista pravi pastir svojih vjernika, u ime župljana čestitku je i zahvalu uputio kotorvaroški župnik fra Zoran Mandić. Treba reći da je zaista svečano misno slavlje, svojim

pjevanjem uveličao Zbor raseljenih Kotorvarošana iz Kutjeva.

U prelijepoj i dobro ispunjenoj kotorvaroškoj ljepotici, među sedamstotinjak vjernika, posebno lijepo je bilo vidjeti Kotorvarošane s fra Jurinim likom na majicama i ispisanim geslom na leđima, kao i dvije gospođe odjeveni u narodne kotorvaroške nošnje.

Slavlje je poslije mise nastavljeno na zajedničkom ručku, pod velikim šatorom postavljenim u crkvenom dvorištu, koje je zaista duhovito vodio fra Zoran Mandić, a pjevanjem uveličao nezamjenjivi jajački band Emily poznatiji kao Mara i Goran Pranjko.

Koliko je fra Juro među vjernicima bio omiljen, dalo se prepoznati i po velikom broju gostiju, koji su došli ne samo iz njegove rodne župe Kotor Varoš, već iz Jajca, Dobretića, Zagvozda, Vidoševca, Okučana te gotovo iz svih ostalih župa u kojim je služio.

Od mnogih smo čuli da je istinski bio pravi pastir svojih vjernika, imao zdrav pristup u svom svećeničkom radu, pokazivao osjetljivost za običaje kraja u kojemu je služio, znao se družiti, radovati i smijehom privlačiti u crkvu ljude, kako djecu i mlade, tako i odrasle vjernike. Družio se s ljudima, posebno je znao i volio zapjevati bečarac, koji je i jučer zapjevao: „Nisu ovo bečari, nit lole, već su ovo učenici franjevačke škole“.

Puno je vrijednoga i lijepoga među našim Pougarcima zasijao. Bio je nesebičan, vrijedan, odgovoran, mudar, intelektualan... Kao istinski Božji izaslanik iza sebe je ostavio trag čovječnosti, ljubavi i zajedništva..., rekli su mnogi vjernici s kojim smo razgovarali i župljani njegovi prijašnjih župa.

Najviše ga je iznenadio župnik i voditelj programa

fra. Zoran, koji se zaista potrudio i prikupio dosta dogodovština iz fra Jurinog svećeničkog službovanja, kojih je daleko najviše bilo iz našeg Pougjarja, pa je među ostalim spomenuo i njegovo naknadno obraćenje sv. Anti Padovanskom. Poslije njegovog odlaska iz Dobretića, kada se nakon više godina izbivanja zavjetovao, napokon vratio, obilazio kip i crkvu, moleći se ovom velikom svetcu. U međuvremenu dobro oglasio, te u hladovini nedaleko od izloženog kipa, pojeo kilogram mlade janjetine, zatim zalio s nekoliko boca piva, pa veli: sv. Anto maloprije sam ja obilazio oko tebe, a sad Ti obilaziš oko mene hahhaaaa.

Zlatomisnik fra Juro Stipić rođen je 19. svibnja 1944. godine u Baštini u uzornoj katoličkoj obitelji od oca Ilije i majke Anice, rođene Bilanović, koji su uz njega imali još troje djece. Fra Juro je rastao s dvije sestre i jednim bratom. Osnovnu školu pohađao je i završio 1959. u Kotor Varošu, sjemenište u Visokom 1963., potom dvije godine Bogoslovije u Visokom i zadnje dvije Teologije 1968. godine u Sarajevu.

Mladu misu imao je 18. kolovoza 1968 u Kotor Varošu, a potom prva Kapelanija u Petrićevcu, Jajcu, Ovčarevu, našim Dobretićima, potom je župnik u Dobretićima 6 godina, gdje je na Pougjarce ostavio poseban dojam, poznavajući tada sve župljane i obitelji, pa u Tratinskoj, svom Kotor Varošu, Jajcu i svetištu sv. Ive u Podmilačju, Okučanima, Gvozdu 15 godina, Viduševcu i od 2016. godine u samostanu sv. Luke u Jajcu, iako u mirovini još uvijek aktivan i vrijedan, obavlja sve poslove kako veli gvardijan.

Nakon svečanog misnog slavlja i zlatnog jubileja Fra Juri od srca čestitamo, zahvalni Bogu za njegov svećenički jubilej i sve dobro što je dosada učinio! Ujedno mu želimo još puno godina dobrog zdravlja i plodonosnog služenja Bogu i narodu. Sve u svemu, mislim da se zlatni jubilej ne može novcima platiti, već zlatnu misu treba istinski doživjeti i svoju sreću i zadovoljstvo, podijeliti s drugima, što smo jučer i vidjeli na licu našeg zlatomisnika fra Jure Stipića.

Rokovo 2018. godine

Sv. misu Uočnicu, kao i na sami dan sv. Roka, predslavio je fra Drago Bojić, bosanski franjevac, teolog i publicist, uz koncelebraciju desetak svećenika.

Mnoštvo vjernika koje se okupilo slušalo je propovijed fra Drage. U propovijedi je istaknuo da najveći broj ljudi svoju vjeru duguje drugima – obitelji, prijateljima ili vjerskoj zajednici kojoj pripadaju. Zajednica na pojedinca prenosi svoju tradiciju i običaje, svoje religijske prakse i propise i u tome ima i ljepote i smisla. Vjera mora biti slobodni i odgovorni čin pojedinca i morala bi se „opravdati“ pred drugima ljudskim i humanim razlozima. Međuljudski odnosi – ljubavni, bračni, prijateljski – započinju i traju zahvaljujući zajedničkim nadama koje ponekad i izmiču i ne daju se dohvatiti, ali koje nas čuvaju od banalnih, površnih, vulgarnih, sračunatih odnosa.

U zadnje vrijeme najveći broj ljudi odlazi iz egzistencijalnih razloga. Jedni jer su se umorili čekajući da

ovdje krene nabolje, a drugi jer se zbog kaotičnog političkog stanja boje za svoju i budućnost svoje djece. Neki odlaze i radi studija pa ostanu u drugim gradovima i državama, a neki su opet vođeni ljubavlju preselili u druge sredine. Ni ostajanje ni odlazak, po sebi nisu nužno formula ispunjenog, sretnog i uspješnog života. Važnije je, pritom da ljudi znaju što hoće od života. Ako životne želje i planove ne mogu ostvariti ovdje, razumljivo je da će to pokušati učiniti u drugim sredinama i s drugima ljudima. Odlazak mladih ljudi je, dugoročno gledano, velik i nenadoknadv gubitak za ovu zemlju. No, dobra je i neprocjenjiva stvar da ljudi imaju mogućnost izbora i odlaska. Ako to već ovdje ne mogu, neka ljepotu života osjete u sredinama u kojima se poštuje ljudsko dostojanstvo, više cijeni čovjekov rad i gdje su općenito veće životne mogućnosti. Osobna sreća tih ljudi i njihovih najbližih je najvažnija. Ni domovina, ni nacija, ni vjera ne smiju biti iznad čovjeka.

Nakon euharistijskog slavlja uslijedila je zahvala kotorvaroškog župnika fra Zorana Mandića svim ljudima dobre volje koji su na bilo koji način pomogli izgradnji župne crkve i uređenju groblja a posebno Podbrdcima koji su lijepo uredili groblje.

Župnik je zahvalio nakon sv. misa vjernicima i hodočasniciima na darovima za sanaciju filijalne crkve u Zabrđu koja bi, ako Bog da trebala na jesen.

U poslijepodnevnim satima održan je tradicionalni malonogometni turnir u Podbrđu na kojem se okupilo mnoštvo ljudi iz čitavog kraja bodreći i zdušno navijajući za svoje ekipe.

Viki

Proslava Velike Gospe 2018. godine

Katolici širom svijeta slave blagdan Velike Gospe ili svetkovinu Uznesenja Blažene Djevice Marije koja se tradicionalno obilježava 15. kolovoza. Naša župna zajednica za Veliku Gospu pripremala se misama trodnevicama koje su predvodili su fra Juro Tokalić, fra Zoran Mandić, te fra Marko Bandalo.

Na sam dan Velike Gospe hodočasnici su proslavili blagdan Uznesenja Blažene Djevice Marije s ostalim vjernicima. Iako u župi trenutno nema niti jedan vjernik dvorište oko župne crkve bilo je ispunjeno vjernicima koji su došli na središnju misu u 11.00 sati koju je predslavio fra Stipo Alandžak uz koncelebraciju fra Jure Tokalića, župnika župe Sokoline, fra Zorana Mandića, župnika župe Kotor Varoš, fra Petra Karajice, župnika župe Dobrinja i fra Jure Stipića.

Može se reći da Velika Gospa okuplja vjernike sa sve četiri strane svijeta. Jutarnju sv. misu u 9.00 sati predvodio je fra Marko Bandalo, župni vikar u Šikari kod Tuzle.

Poslije koncelebrirane pučke svete mise za svećenike je pripremljen ručak u župnoj kući koja je ove godine potpuno sanirana iznutra i izvana. To je prvi ručak za svećenike i uzvanike koji je pripremljen u župnoj kući poslije rata.

Nakon mise u popodnevnom satima mnoštvo vjernika se zaputio na svetu misu u 18,00 sati na Rokovu groblju koju je predvodio fra Drago Bojić.

Viki

Srebrni jubilej

“Budi uzor vjernicima u riječi, u vladanju, u ljubavi, u vjeri u čistoći”

Vlč. Marko Vidović u Vrbanjcima, 11.08.2018. godine u župnoj crkvi sv. Franje proslavio je srebrni svećenički jubilej, četvrt stoljeća svećeništva. Vlč. Marko ja zaređen 4.srpnja 1993. godine u Banja Luci, Mladu misu je imao 11. srpnja 1993. godine.

Na misnom slavlju sudjelovalo je više svećenika iz banjolučke biskupije čiji je član i vlč. Marko. Vlč. Marko je rekao kako nije imao prigodu imati Mladu misu zbog ratnih nedaća u svojoj rodnoj župi te je poželio 25 godini svećeništva proslaviti u Vrbanjcima.

Ova župa i ovaj kraj dao je lijepi broj svećeničkih i redovničkih zvanja. Mladići i djevojke kotorvaroškog kraja uvijek su imali srca i hrabrosti za velike stvari. A zaista je nešto veliko i lijepo odazvati se Božjem pozivu i služiti Bogu u Crkvi te druge privoditi Kristu koji jedini može nahraniti i ispuniti glad ljudskog srca“...

Poslije svete mise za sve prisutne bio je pripremljen ručak.

Viki

Krštenje Ivane Petrušić

U prijepodnevnom satima 17.08.2018. u župnoj crkvi fra Zoran je krstio Ivanu Petrušić, kći Tomislava i Anice r. Arnerić iz Podbrđa, koji trenutno žive u Njemačkoj. Krštenje je sakrament vjere. Roditelji koji s ljubavlju daju krstiti dijete, time preuzimaju i obavezu da će dijete kršćanski odgojiti.

Na krštenju okupio se veliki broj rodbine i prijatelja. Nastavili su druženje kod obiteljske kuće u Podbrđu. Maloj Ivani želimo da živi u Božjoj vjeri i neka sreća i radost budu uz nju.

Viki

Gastro prezentacija 2018. godine

U nedjelju 26.8.2018. godine održana je gastro prezentacija koja je postala prava turistička i privredna atrakcija u općini Kotor Varoš, a održava se već osam godina. Ljubitelji tradicionalnih jela i pića, proizvoda zdrave hrane mogli su će da uživaju u ukusu i mirisu inspiriranim bogatom tradicijom. Kiša koja je obilno padala nije pokvarila raspoloženje i volju naših žena da sudjelujemo.

Naš Župni ured dobio je nagradu za najveću ponudu slastica-kolača.

Cilj manifestacije je obogaćivanje turističke ponude i promocija turističkih potencijala općine, izlaganje zdrave hrane i pića, prezentacija tradicionalnih zanata, narodnih rukotvorina, nakita i suvenira – rekao je direktor Turističke organizacije Kotor Varoš gospodin Miodrag Petrović.

Nagrade i priznanja najuspješnijim izlagačima uručio je načelnik općine Kotor Varoš gospodin Zdenko Sakan. On je rekao da ono što je autohtono iz Kotor Varoša treba podržati i zajedno sa drugim lokalnim zajednicama

uvezati u jedinstvenu turističku ponudu.

"Gastro-fest Kotor Varoš 2018" zajednički su organizirali općina Kotor Varoš i općinska Turistička organizacija, u suradnji sa Centrom za kulturu, sport i informiranje.

Hvala ženama koje su sudjelovale, a iznos od 100 KM koje smo osvojili darovan je kao i prethodnih godina u Kruh svetog Ante za pomoć potrebitima.

Viki

Proslava Male Gospe 2018. godine

se lastavice skupljaju za odlazak. U puku je riječ, da ih Marija odvodi u tople krajeve, kao što ih vraća na proljetni marijanski blagdan Blagovijest (25. ožujka).

Nakon svih velikih slavlja tijekom ljeta i proslave Velike Gospe u brojnim našim svetištima u koja se slilo silno mnoštvo vjernih i hodočasnika, dolazi nam u susret ista naša nebeska Majka ali kao Mala Gospa. Ta Svetkovina je spomendan rođenja Blažene Djevice Marije. Donosi jesen pa se u puku kaže "Gospa Mala - jesen prava!" O Maloj Gospi

Slavi se 8. rujna svake godine a i patron je naše župe. I ovaj blagdan proslavili smo dostojanstveno i molitveno.

Ovogodišnju svetu misu na Malu Gospu predvodio je fra Juro Tokalić, uz koncelebraciju fra Zorana Mandića. Fra Juro je lijepo oslikao Gospin lik koji smo svi mogli vidjeti u licima svojih majki, svojih bližnjih. Pozvao je na ljubav ne samo prema majci već prema svojim prijateljima, susjedima.

Na svetoj misi bilo je prisutno više od stotinjak vjernika.

Poslije mise za sve prisutne pripremljen je ručak koji je darovala Ekipa kod Kipa, a našlo se što i za popiti pa je druženje nastavljeno kada se zadovoljan i sit svijet uputio kućama. Ovo je bio jedan poseban dan za nas i naš kraj i ljude koji žive u njemu.

Viki

Nova radionica

U okviru projekta „Poštujemo žene iz ruralnih područja“ koji finansira Europska unija a provodi Caritas biskupije Banja Luka u partnerstvu sa Caritasom Austrije održali smo još jednu radionicu u petak 19.10.2018. godine u župnom uredu Kotor Varoš.

Bilo je jako zanimljivo. Okupilo se više od žena, te smo nakon tematskog dijela krenuli s radom na dekupažu. Naša voditeljica Tanja nam je zdušno pomagala i objašnjavala tehniku rada i oslikavanja. Smijeha i zadovoljstva nije

nedostalo. Bilo nas je i brzih i sporih, više ili manje vještih ali što je najbitnije družili smo se. Dogovarali za sljedeće susrete što i kako ćemo raditi.

Kroz ove radionice možemo se baviti raznim djelatnostima od pletenja, dekupaža, slikanja, i drugog. Na svakom novom susretu ukaže nam se nova ideja a novom susretu se već radujemo.

Viki

“Poštujemo žene iz ruralnih područja”

Prošle godine pokrenut je projekt “Poštujemo žene iz ruralnih područja” kojeg financira Europska unija, a provodi Caritas Biskupije Banja Luka u suradnji s Caritasom Austrije. Projekt je financiran u sklopu Europskog instrumenta za ljudska prava i demokraciju i trajat će tri godine, a obuhvaća ruralna područja općina Kotor Varoš, Prnjavor, Prijedor, Glamoč i Banja Luka.

Projekt je usmjeren afirmaciji žena iz ruralnih područja, poticanju žena da postanu svjesnije svojih

vrijednosti, kvaliteta i doprinosa kojeg daju zajednici, ekonomiji i društvu.

Projekt je krenuo i kod nas u župi. U petak 21. 9. 2018. održan je prvi sastanak gdje su se okupile žene iz naše župe. Voditeljica projekta Tanja Valentić je naše žene srdačno pozdravila te im predstavila samu bit projekta. U središtu djelovanja su žene kroz razne projekte kao ekonomsko osnaživanje žena, s posebnim fokusom na žene iz ruralnih područja te projekti borbe protiv trgovine ljudima, prevencija nasilja, osnaživanje obitelji.

Voditeljica Projekta nam je istaknula ulogu žena iz ruralnih područja u njihovim obiteljima, u zajednici u kulturnom i društvenom životu. Radionice, edukacije, kampanje, druženja i lokalne inicijative pridonijet će vidljivosti i priznanju ženama iz ovih područja. U okviru radionica organizirat će se i kreativni dio koji će nam biti interesantan.

Pozvala nas je da iznesemo svoje prijedloge i ideje. Bilo ih je puno. Svašta nešto smo predlagale. Hoće li se to ostvariti vidjet ćemo kroz buduće radionice. Izazovi su pred nama – radujemo se.

Viki

Ljetovanje u Kaštelima

Zahvaljujući našem dobročinitelju gospodinu Jošku Berketu već petu godinu imali smo priliku s djecom iz naše župe ljetovati u Kaštel Kambelovcu.

Djeca u pratnji roditelja i s našim gvardijanom fra Antom ljetovali su od 5. do 11. srpnja ove godine. Bili su smješteni u apartmanima dobročinitelja gradonačelnika Kaštela Joška Berketa, u sklopu kojih se nalazi i njegov restoran „Marina“. Marina Kaštela već nekoliko godina provodi program ljetovanja za djecu slabijeg imovinskog statusa, posebno djecu iz BiH, koja nemaju priliku doći na more. Tijekom ljeta skupine se izmjenjuju svaki tjedan pa tako kroz njihove apartmane prođe godišnje više stotina osoba obuhvaćenih tim programom.

Vjerujemo da će djeci boravak ostati u lijepom i nezaboravnom sjećanju, a gospodinu Jošku još jednom veliko hvala.

Viki

Misa kod Baščinske špilje

Spomen-obilježje Baščinska špilja odlaska i nade u povratak u selu Baščina u Kotor Varošu u BiH, jedno je od mjesta odakle su kotorvaroški Hrvati 17. listopada 1992. morali krenuti u masovno progonstvo zajedno s muslimanima, Bošnjacima. Ljudi, žene i djeca ukrcani su u 36 autobusa i odvezeni prema Travniku.

Kod spomenute špilje, u subotu, 6. listopada, obilježena 26. obljetnica srpske agresije na Hrvate i vjernike župa kotorvaroške doline i na njihov odlazak u progonstvo. Koncelebrirano euharistijsko slavlje za sve poginule, umrle i nestale hrvatske branitelje II. svjetskog rata i poraća - 557 i Domovinskog rata za prognane ali i za one koji žive u Kotor Varošu predvodio je fra Drago Bojić uz koncelebraciju fra Zorana Mandić, fra Jure Tokalića i fra Jure Stipića svećenika kotorvaroškog kraja.

Bila je to i misa zahvalnica Bogu za dar slobode i mira koji su omogućili obilježavanje ove obljetnice. Nakon svete mise već po ustaljenoj tradiciji Baščinci i to Ekipa kod Kipa pozvali su sve prisutne na ručak. Od kako se slavi sveta misa kod špilje Ekipa kod Kipa organizira za sve prisutne iće i piće a okupi se više stotina vjernika.

Viki

Proslava svetog Franje u Vrbanjcima

U Crkvi u našem, hrvatskom narodu, mnoge župe i samostani posvećeni su sv. Franji. Tako, u našem, kotorvaroškom kraju, župa Vrbanjci ima Sv. Franju za svoga zaštitnika. Budući da u župi trenutno živi tek dvadesetak osoba, a da bi i oni koji žive izvan župe mogli doći na proslavu Sv. Franje, redovito se uzima najbliža nedjelja blagdanu. Na sam dan svetkovine sv. Franje 4. listopada bila je misa u Vrbanjcima sa početkom u 11.00 sati a svečana sveta misa i proslava patrona župe je bila u nedjelju, 7. listopada. Uz fra Juru i fra Zorana svečanu misu predvodio je vlč. Marko Vidović, sin župe Vrbanjci, trenutno župnik u župi Prijedor.

U lijepom jesenjem danu vjernici su ispunili vrbanjsku crkvu. Bilo je svečano. Velečasni Marko je u propovijedi pozvao okupljene da svi srčano, poput sv. Franje nasljedujemo Isusa Krista, jer jedino tako možemo dati smisao svome životu i potvrditi svoj kršćanski identitet. Jedna od izreka sv. Franje govori: Uvijek se radujte! – Ne dolikuje Božjem sluzi da bude žalostan i potišten.

Budući da su se te nedjelje održavali i izbori svećenici su pozvali vjernike da izađu na glasovanje i izvrše svoju građansku dužnost i da glasuju po svojoj savjesti. Poslije mise, vjernici iz Vrbanjaca su pripremili za sve prisutne ručak a nakon prijateljskog druženja, vjernici su se razišli svojim kućama i prijateljima.

Viki

Krštenje u župi Vrbanjci

Radost je kada u župi doživimo da roditelji krste svoje dijete. Krštenje nije samo slavlje za obitelj nego i za župnu zajednicu. Krštenjem dijete postaje član ove župne zajednice -crkve.

U nedjelju 7. listopada 2018. godine pod svečanom svetom misom u crkvi sv. Franje u Vrbanjcima krštena je Marijana Budimir kći Željka i Jelene Budimir iz Slatine te je naša župna zajednica obogaćena za još jednog člana.

Dio odgovornosti u razvoju i očuvanju milosti primljene krštenjem snose i kumovi ali i cijela župna zajednica. Čestitamo i kumovima Miri i Stipi - Efanu Vidić. Roditeljima želimo strpljivost u odgoju te Božji blagoslov u odgovornom zadatku kršćanskog odgoja djece, u katoličkoj vjeri a maloj Marijani želimo sretno i blagoslovljeno odrastanje.

Viki

Đakonsko ređenje u zagrebačkoj katedrali

Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić je u subotu, 13. listopada u 10 sati u zagrebačkoj katedrali u svečanom euharistijskom slavlju, zaređio 16 đakona za sveti red đakonata.

Za vrijeme svete mise polaganjem ruku i posvetnom molitvom zagrebački nadbiskup Josip Bozanić primio je i postavio u red đakona svete katoličke Crkve i našeg domaćeg sina fra Antu Mandića. Ovo je jedinstveni događaj u ispunjenoj crkvi i mnogi su prvi put mogli vidjeti obrede ređenje đakona. Služba je đakona, svečano dijeliti krštenje, čuvati i dijeliti euharistiju, u ime Crkve prisustvovati ženidbi i blagoslivljati je, nositi popudbinu umirućima, čitati vjernicima Sveto pismo, poučavati i poticati narod, predvoditi bogoslužje i molitvu vjernika, dijeliti blagoslov, voditi obred sprovoda i pokopa. Budući da su posvećeni dužnostima kršćanske ljubavi i pomaganja.

Viki

Dan sjećanja na 721 kotorvarošku žrtvu rata

Povodom obilježavanja 26. obljetnice najvećeg progona i stradanja Hrvata i vjernika iz kotorvaroških župa: Kotor Varoš, Sokoline i Vrbanjci u župnoj crkvi Rođenja B.D. Marije u Kotor Varošu, u subotu 20. listopada 2018., održana je komemoracija svim žrtvama i mučenicima II. svjetskog rata i poraća, njih 547, te poginulim braniteljima i civilima iz Domovinskog rata, njih 174. Ovaj spomen-dan sjećanja i molitve uveden je na inicijativu kotorvaroških svećenika franjevac i Udruga kotorvaroških Hrvata 2012. godine, a ovogodišnji skup organizirale su Župe kotorvaroške doline. Svetu misu u 11 sati predslavio je i pod njom propovijedao fra Stipo Karajica, samostansko-župni vikar u Sesevskoj Sopnici kod Zagreba, a koncelebrirali su domaći župnik fra Zoran Mandić i župnik i upravitelj župa Sokoline i Vrbanjci fra Juro Tokalić.

Ovogodišnjoj komemoraciji i misnom slavlju nazočili su i brojni uglednici i gosti među kojima Zoran Piličić, pomoćnik ministra obrane RH i predsjednik Udruge veterana Domovinskog rata i zapovjednik kotorvaroške bojne, Ivan Zeba, izaslanik Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Miljenko Vučković, načelnik Općine Klinča Sela, Anto Mandić, prijeratni gradonačelnik Kotor Varoša, Marko Bilobrk, predsjednik Udruge Kotorvaroških Hrvata Zagreb, Ilija Marić, predsjednik Udruge sv. Rok Kotor Varoš, Mijo Crnoja, predstavnik Udruge kraljevskoga grada Jajca, Dragan Juričević, predsjednik regionalnog odbora HDZ-a sjeverozapadna Bosna, te mnogi raseljeni Kotorvarošani pristigli iz Njemačke, Austrije i Hrvatske.

Komemoraciji su nazočili članovi obitelji žrtava rata i poraća iz kotorvaroške doline, a misno slavlje i ovogodišnju komemoraciju uveličali su svojim skladnim pjevanjem članovi Hrvatskog seljačkog pjevačkog društva „Dr. Antun Radić“ iz Okića, pod ravnanjem prof. Maria Kambića i članovi Kuburuške udruge „Okić-Klinča Sela“ obučeni u njihove prepoznatljive svećane odore. Prije mise pred zidom spomen-obilježja i pločama s ispisanim imenima 721 stradalnika i skulpturom Gospa žalosna – Kotorvaroška žena,

rad akademskog kipara iz Zagreba Ante Jurkića, koji je podignut i blagoslovljen 2012. godine u dvorištu župne crkve izmoljena je molitva - Opijelo, položeni vijenci i zapaljene svijeće u spomen svim žrtvama ratova i poraća na ovom području. Osim prigodnih riječi i zahvala na organizaciji i dobrodošlici mjesnog župnika fra Zorana Mandića, nazočnima se obratio i Zoran Piličić, predsjednik Društva za obilježavanje godišnjice žrtava rata i poraća iz Kotor Varoša. Od sadašnjih obnašatelja zakonodavne, izvršne i zastupničke vlasti u Općini Kotor Varoš nitko nije nazočio obilježavanju ove tužne obljetnice kada je tijekom srpske agresije na Kotor Varoš i njegovu okolicu, u razdoblju samo od četiri mjeseca godine 1992. prognano preko 10.000 Hrvata i vjernika, a pobijeno preko 170 osoba i spaljeni i porušeni skoro svi sakralni, obiteljski i gospodarski objekti i da za sve to još nitko nije odgovarao, iako se o tome dosta pisalo, a i zna o kojim osobama se to radi u ovoj ne tako velikoj sredini.

Fra Stipo je u svojoj propovijedi podsjetio nazočne na sve to, a posebno na stradale žrtve komunističko-totalitarnih i ratnih progona i pozvao sve nazočne, kao i one koji su u mogućnosti da se zauzmu i učine nešto da stanje bude drugačije. Od prije ratnih 10.700 Hrvata koliko ih je živjelo na području Općine Kotor Varoš, danas živi oko 213 osoba, uglavnom starijih i nemoćnih. U ovogodišnjem pozivu na ovu tužnu obljetnicu i skup organizatori su podsjetili: „Molitveno sjećanje nije niti smije biti pozivanje na mržnju ili na osvetu, nego molitva za pokoj duša tih žrtava i čuvanje spomena na njihov život i smrt. Kao kršćani i za počinitelje zla molimo Božje smilovanje i obraćenje. Ujedno želimo i molimo da se ovako nešto na ovim a niti bilo kojim drugim mjestima više ne dogodi.“

Tekst i fotografije - Stipo Tomić i Jozo Petrušić

Svjetlo u bilicama

Nakon toliko godina i obećanja napokon je došla struja u selo Bilice koje je nadomak Kotor Varoša a već 26 godina bez struje.

Proteklih godina nekoliko obitelji je obnovilo svoje domove, neki uz pomoć Ministarstva za izbjegla i raseljena lica RS-a, a neki sami. Međutim borba za dolazak struje trajala je sve do ovih dana kada je struja puštena i Bilice su napokon zasjale. Svjetlo razbija tamu, dobro pobjeđuje zlo...

Hvala nadležnima koji su se potrudili da Bilice konačno, nakon 26 godina, dobiju ono što su davno trebale dobiti.

Viki

Misa na Otarišću

U nizu događaja za Rokovo već treću godinu nalazi svoje mjesto i misa na Otarišću. Zahvaljujući inicijativi i entuzijazmu, u pravom trenutku Janka Tome Rokinog, a kasnije potpori cijelog sela, obnavlja se uspomena na pretke i hrabre pratere (ujake). Ukratko, u ona teška turska vremena kada se mise nisu smjele javno održavati pobožna raja i njihovi pratri su našli načina da slave misu kod starih Topalovića kuća. Na brzinu se postavio oltar od dvije daske koje su se čvale samo za tu prigodu, svakako, uz odobrenje biskupa. Veličanstveni događaji a sada veličanstveno obilježavanje. Sa svih strana skupljaju se misari. Jedni pješice, autima, motorima, dovikuju se, zovu, vuku namirnice, suncobrane, djeca trče stariji otpuhuju. Hrabre i potiču. Dan prekrasan, sunčan. Dolazim do Rike. Ivan Cvičkov iz džipa savjetuje: ako hoćete zakasnuti, idite pješaka, ako hoćete stići na vrijeme sjednite! I sjeli smo nas troje. Jedinstvena vožnja. Pri dolasku, prekrasan prizor. Očišćen proplanak, na sredini oltar, okolo pobožni svijet, razdragan, ponosan. Stišću se ruke, dijele osmijesi, poljupci. Počinje misa. Ne zna se tko sretniji, narod ili ujaci. Stigoše za ovu prigodu fra Zoran Mandić, fra Juro Tokalić, fra Juro Stipić (zlatomisnik), fra Marko Bandalo i fra Anto Šimunović.

Na svaku molitvu, na svaki zaziv glasovi trepere. Od uzbuđenja, od ponosa. Na fra Zoranov govor na gori narod posjedao po travi, u hladovini, ne smeta mu ni sunce ni stajanje. Molitelji, pričesnici, mala djeca. Pita fra Marko

mališana: Jesi li ti primio Prvu pričest?. Nisam, ali sam došao na blagoslov. Na kraju anđeoski pozdrav, zahvala organizatorima, svevišnjem na lijepom vremenu i obećanje, uz Božju pomoć da se vidimo i dogodine.

Bože moj, je li ovo moguće da se nama događa?. Hvala Ti za ovaj trenutak. Kako se vesele duše predaka! A imaju i čemu. Skupili su se tu Tomini, Dudini, Jakini, Cvičkovi, Ivčikovi, Mijini, Kavedžije, Dinini, Kate Šabanove, Babini, Dolivi, Šabanovi, Čelini, Škorbići (što su kupili Svetislavovu kuću), Cetini, Gacanovi, Dragični, Kikini, Petra Kaina, Alijzini svi kućom. Neke od njih prvi put upoznajemo, s mnogima se prvi put rukujemo. To je samo početak komunikacije. Od Zabrdaca se ima što naučiti.

Narod posjedao oko meze, čavrlja, obnavlja uspomene. Ovdje je bila naša štala. Ovim brigom smo brali kupence. Poče pjesma, djeca trče, vesele se, upijaju. I zlatomisnik započinje bečarac. Stipica Dudin, fra Juro Tokalić a pridružuju se i drugi. Harmonika, razglas. Odzvanjaju Brigovi kako odavno nisu.

Hvala organizatorima, hvala Janku i podupirateljima, hvala za čašćenje i daj još jednu ljutu, ja ne vozim. Za sve koji nisu bili neka dođu dogodine, svima pozdrav i zagrljaj i znajte da i na vas mislimo i zapamtite da nema raja bez rodnoga kraja

Mato Pejavić

Održana manifestacija

VIJESTI IZ DRUGIH ŽUPA

Kulturno-vjerska baština Hrvata Bosne i Hercegovine

"Vratimo nadu zavičajaju" bilo je geslo prve manifestacije Kulturno-vjerska baština Hrvata Bosne i Hercegovine koja se 7. i 8. srpnja održala u Zagrebu i privukla više od 20 zavičajnih zajednica i udruga Hrvata iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Prvog dana u sjedištu Hrvatske matice iseljenika predstavnici zavičajnih udruga i drugi uzvanici iz vjerskog, kulturnog i javnog života grada Zagreba imali priliku za susret s kardinalom Vinkom Puljićem, nadbiskupom vrhbosanskim, te gospodinom Draganom Čovićem, hrvatskim članom Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Visoke goste su u velikoj dvorani Matice iseljenika u ime okupljenih te organizatora i domaćina skupa pozdravili Mijo Marić, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika i predsjednik Udruge bosanskih Hrvata Prsten i samostansko-župni vikar u Sesevskoj Sopnici i koordinator Organizacijskog odbora manifestacije fra Stipo Karajica izrazivši im srdačnu dobrodošlicu.

Drugi dan susreta započeo je svečanim mimohodom zborova i KUD-ova u narodnim nošnjama svojih zavičaja od mjesne Osnovne škole do samostansko-župne crkve te euharistijskim slavljem pred više od 2000 vjernika, koje je predvodio kardinal Puljić, a koncelebriralo je 14 svećenika. Misu je pjevanjem uveličao zbor Anima Una, a prenosile su je televizija Laudato te Hrvatski katolički radio.

Prisutne je na početku programa, u ime domaćina, Franjevačkoga samostana svetog Ilije, pozdravio fra Božo Lujčić, gvardijan.

"Radostan sam što možemo biti domaćini ovoga okupljanja kao znaka osvježavanja sjećanja na zavičaj - ne samo kao komada zemlje, nego i neba i vlastite duše te tako potvrditi višestoljetnu franjevačku tradiciju po kojoj su samostani bili žarišta očuvanja vjere, kulture i narodnog identiteta", rekao je fra Božo Lujčić.

Kardinal Puljić u poticajnoj se propovijedi dotaknuo važnosti zajedništva i svijesti o identitetu i korijenima, pozvavši pritom vjernike da se odreknu oholosti i budu ponizni.

"Ne smijemo zaboraviti da je naša snaga kroz povijest bila hrabro nositi svoj križ. Mi moramo odgajati generaciju koja je spremna činiti to, koja se ne boji života, koja je sposobna suočiti se s izazovom života, a to ćemo učiniti svojim primjerom", istaknuo je kardinal i upozorio da se ne ostavljaju i ne zaboravljaju stari na ognjištima.

"Bez obzira na to gdje pošli, čuvajte pamćenje svojih korijena iz kojih ste nikli jer narod koji zaboravi svoje korijene nema budućnost. Moramo znati voljeti i život jer onaj koji njiše kolijevku, taj gradi budućnost. Moramo znati voljeti svoje. Nemojmo se ljutiti ako to drugi ne voli. Moramo znati voljeti svoj identitet, svoje korijene, žrtve koje su ugrađene u našu prošlost pa ćemo ostaviti u baštinu lijepo pamćenje da znaju naši unuci i prauunci, pa će reći: hvala im što su živjeli i što su to blago vjere i kulture prenijeli na nas. To ponesite u život", zaključio je kardinal i izazvao pljesak okupljenih.

Na kraju mise sopnički župnik i definator Bosne Srebrene fra Zdravko Dadić je u osobno ime te u ime okupljenih vjernika i franjevac koji pastoralno djeluju u ovoj župi, kao i u ime opravdano spriječenog nazočiti ovom slavlju provincijala Bosne Srebrene fra Joze Marinčića pozdravio i zahvalio svima koji su pridonijeli da se ova manifestacija i dogodi, u prvom redu organizatorima Hrvatskoj matici iseljenika, UBH Prsten, Župi BD Marije Anđeoske i Zavičajnim zajednicama Hrvata Bosne i Hercegovine u Hrvatskoj te pokroviteljima Središnjem državnim uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, gradonačelniku Milanu Bandiću i Gradu Zagrebu, ali i brojnim drugim fizičkim i

pravnim osobama, udrugama, volonterima i dobročiniteljima.

"Želio bih podijeliti jednu misao s vama iz Psalma 37: 'Nek' se osuši desnica moja, Jeruzaleme, ako tebe zaboravim! Nek' mi se jezik za nepce prilijepi ako spomen tvoj smetnem ja ikada'. Nadam se da to neće biti samo dva dana, nego bi bilo lijepo da je 365 dana hrvatskoga zajedništva u Bosni i Hercegovini i u Hrvatskoj. Onda će se vidjeti prava povezanost nas i naših zavičaja", rekao je fra Zdravko.

Druženje je nastavljeno u velikom šatoru u župnom dvorištu uz prigodne pozdrave od strane visokih i dragih gostiju Zdravke Bušić, izaslanice premijera i sabora Republike Hrvatske, Milana Bandića, gradonačelnika Grada Zagreba, Zvonke Milasa, državnog tajnika u Središnjem Državnom uredu za Hrvate izvan RH, Dragana Čovića, hrvatskog člana Predsjedništva BiH i predsjednika HDZ-a BiH, Mije Marića, ravnatelja HMI i fra Stipe Karajice, koji je u ime organizatora ovakve prve manifestacije pred okupljenima naglasio: "Dani Kulturno-vjerske baštine Hrvata Bosne i Hercegovine, Zagreb 2018. se priređuju s ciljem međusobnog povezivanja u Hrvatskoj i izvan njezinih granica, upoznavanja zajedničke tradicije, kulture i nošnje; unapređenja kulturnih, obrazovnih, gospodarsko-socijalnih i drugih životnih zanimanja raseljenih bosanskohercegovačkih Hrvata te pružanja potpore Hrvatima u BiH u jačanju i očuvanju nacionalnog, vjerskog i kulturnog identiteta te u drugim zemljama gdje Hrvati privremeno ili trajno žele živjeti".

Poslije upućenih riječi druženje je nastavljeno uz pripremljeno jelo, piće i nastupe kulturno-umjetničkih društava iz cijele Bosne i Hercegovine te glazbenim programom u kojemu su sudjelovali Miroslav Škoro i tamburaški sastav Tamburix. Cjelokupni program manifestacije vodila je Ljiljana Vinković, djelatnica HRT-a pod ravnanjem scenarista i redatelja manifestacije Vladimira Kuraje. Bili su to dani u kojima je Zagreb doista bio središte Hrvata iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Josip Tolić

Pedeseta obljetnica redovničkog života

Jedanaest sestara franjevki Bosansko-hrvatske provincije obilježilo je svoj zlatni jubilej. Među ovim slavljenicama je i sestra Magdalena Pranjić iz Kotor Varoša, koja sada djeluje u Zagrebu. Sestre su od 23. do 28. srpnja imale duhovnu pripremu za ovaj jubilej u samostanu Prečistog Srca Marijina na Bjelavama u Sarajevu, gdje je održano i svečano misno slavlje. Duhovnu pripremu predvodio je fra Nikica Vujica, ekonom Franjevačke provincije Bosne srebrene. Sestre su posjetile Franjevački samostan i Muzej u Fojnici te župu Deževice, mjesto netaknute prirode u općini Kreševo, poznato po izvoru sv. Jakova Markijskog (1391.-1476. talijanski franjevac koji je bio veliki propovjednik svoga vremena. U Bosnu i Hercegovinu je došao 1432. Kada je vršio dužnost vikara Bosanske vikarije boravio je u Deževicama).

Sveta misa u nedjelju 29.7.2018. u 11.00 bila je vrhunac obilježavanja zlatnog jubileja. Predslavio je

provincijal fra Jozo Marinčić, a suslavili su: fra Nikica Vujica i mons Mato Zovkić, umirovljeni svećenik, dugogodišnji profesor Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu te autor mnogih teoloških knjiga. U prigodnoj propovijedi fra Nikica Vujica je zanimljivim i blagim govorom istaknuo irske blagoslove: želim ti pun mjesec u tamnoj noći; neka se put skрати; neka ti vjetar uvijek bude iza leđa; neka sunce uvijek toplo sja na tvom licu; neka blaga kiša uvijek pada na tvoje polje; neka te Bog čuva u svojoj ruci. Obrazlažući svaki navedeni blagoslov fra Nikica je naglasio da je život ispunjen poteškoćama ali ne treba gubiti nadu niti se predati mraku već s osmjehom tražiti svjetlo znajući da postoji Bog, postoji izlaz iz tame. Podsjećajući slavljenice na ono sudbonosno da: „evo me“, „ovdje sam“, koje su izrekle prije 50 godina potaknuo ih je da razmišljaju o blaženstvima, koja je Isus izrekao na Gori. Nije bilo lako, ali „vi ste znale da niste same da je tu zajednica koja će vam pomoći, kao što ste i jedna drugoj iskazivale

pomoć i poštovanje“. Pozvao je sestre da žive dobrotu, poniznost i blagost. Dobrota otvara vrata naša prema drugima i drugih prema nama, ističući da je dobrota je svetost. Potom su sestre obnovile zavjete i nakon onoga „evo me“, prije pedeset ponovno su izrekle svoje DA Bogu, Crkvi i zajednici pred Provincijalnom predstojnicom s. Katom Karadža i mnogobrojnim sestrama što su se pridružile proslavi Zlatnog jubileja.

U misnoj molitvi uz iskazane zamolbe i želje posebice su se sjetile s. Tihomire Kljajić, koja slavi zlatni jubilej, ali je zbog bolesti spriječena sudjelovati na ovoj zajedničkoj euharistiji.

Svi nazočni su čestitali sestrama lijepim riječima i dobrim željama. Provincijalna predstojnica s. Kata Karadža

čestitajući obljetnicu istaknula je da srca treba ispunjati zahvalnost unatoč teškoćama koje su proživljene, a kojih ima u svakom životu. Potaknula je sestre da žive s blagošću i strpljivošću, sukladno Pavlovoj poslanici Efežanima (Ef 4, 1-4, koja je danas čitana u službi riječi) ... živite dostojno poziva kojim ste pozvani! Podnosite jedni druge u ljubavi, trudite se sačuvati jedinstvo Duha svezom mira. Zahvalila je sestrama za sve dobro što su činile u raznim službama i na raznim mjestima oplemenjujući mnoge živote. Naglašavajući „budite i dalje pronositeljice radosti i mira u službenju zajednici i svima kojima ste poslana“.

Slavlje je nastavljeno uz zajednički objed i druženje uz pjesmu.

U ime slavljenica govorila je s. Gordana Stanić.

Zlatni jubilej su obilježile sestre: Gizela Dolić, Norberta Brdar, Silverija Bošnjak, Gordana Stanić, Ivanka Kolar, Inocenta Stipić, Estera Marijić, Anđa Marijan, Tihomira Kljajić, Magdalena Pranjčić i Izabela Puljić.

Uz našu Magdalenu, mnogi Kotorvarošani će se sjetiti Izebele Puljić, Silverije Bošnjak i Gizele Dolić, koje su djelovale u našoj kotorvaroškoj župi.

S. Bonifacija Pranjčić Magdalena sestra došla je iz Austrije sudjelovati u obilježavanju zlatne obljetnice, a ona je prošle godine slavila zlatni jubilej.

Luca Koroman

Održani godišnji susreti raseljenih vjernika jajačke doline u Zagrebu

Franjevci Bosne Srebrene i vjernici župe Sv. Marije Anđeoske u Sesevskoj Sopnici kod Zagreba bili su i ove godine domaćini godišnjeg susreta raseljenih vjernika jajačkih župa Podmilačja, Jajca i Dobretića. Organizatori ovogodišnjeg susreta bili su Franjevački samostan sv. Luke u Jajcu i Udruga Hrvata kraljevskog grada Jajca, a pod pokroviteljstvom grada Zagreba i gradonačelnika Milana Bandića. Svečano euharistijsko slavlje u nedjelju 30. rujna 2018. godine u 11 sati u samostansko-župnoj crkvi sv. Marije Anđeoske predvodio je sin jajačke doline fra Anto Barišić, profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, a suslavili su gvardijan samostana sv. Luke i župnik u Jajcu fra Anto Šimunović, župnik i čuvar svetišta sv. Ive Krstitelja u Podmilačju fra Filip Karadža, sopnički župnik fra Zdravko Dadić i trajni đakon iz Sesevskih Sela Miljenko Bošnjak.

U nadahnutoj propovjedi fra Anto je naglasio važnost očuvanja svijesti o pripadnosti rodnom z a v i č a j u i njegovanja ljubavi prema njemu bez obzira iz kojih razloga se on morao n a p u s t i t i . U današnja vremena

vjernički narod se jača vjerom i strpljenjem i tako iznalazi put do slobode, unatoč suvremenim vidljivim i nevidljivim izazovima koji su moguća opasnost za nacionalni identitet i zavičajnu pripadnost.

Misa je slavljena za sve stradale, ubijene, nestale i pokojne iz jajačke doline, a misno slavlje je skladnim pjevanjem liturgijskih pjesama uzveličao mješoviti sopnički župni zbor pod ravnanjem Petre Rehak. Misnom slavlju i ovogodišnjim susretima raseljenih Jajčana u Zagrebu nazočili su i brojni uglednici i gosti iz društvenog, javnog i političkog života Zagreba, Hrvatske, Austrije i Jajca, izaslanik gradonačelnika grada Zagreba Jurica Gregorić te predstavnici drugih zavičajnih udruga Rame, Kotor Varoša, Stratinske i Bosanske Posavine.

Na kraju misnog slavlja okupljenima su se obratili jajački gvardijan i župnik fra Anto Šimunović i podmilački župnik fra Filip Karadža, predstavivši im ukratko pastoralno i građevinsko stanje u njihovim župama. Ispred organizatora obratio se Anto Brtan, predsjednik Udruge jajačkih Hrvata i prijatelja grada Jajca u Zagrebu, koji je zahvalio domaćinima sopničkim franjevcima, okupljenim jajčanima, nazočnim svećenicima-franjevcima, a posebno vjernicima i članovima KUD-a u narodnim nošnjama i predstavnicima Općine pristiglima iz Jajca, na čelu s predsjednikom Općinskog vijeća Ivom Šimunovićem i pozvao ih u kriptu župne crkve na druženje, prigodnu zakusku i program.

S.Karajica

Blagdani u Sarajevu i molitveni dan za domovinu

Vjernici glavnog grada naše Bosne i Hercegovine u rujnu su slavili Malu Gospu u svetištu Uznesenja BDM na Stupu. Pripremali se trodnevicom, a na sam blagdan 8. rujna 2018. u svetištu su slavljene četiri mise na kojima su sudjelovali vjernici svih sarajevskih župa. Misu u 11.00 predvodio je vlč. Dražen Kustura uz suslavlje još 14 svećenika.

Družba sestara milosrdnica proslavila je blagdan svoga utemeljitelja sv. Vinka Paulskog 27.9.2018. svečanim misnim slavljem u 18.00 sati, koje je predslavio mons. Ivo Tomašević, generalni tajnik Biskupske konferencije BiH. U crkvi sv. Vinka u središtu Sarajeva, sestre su, s ostalim vjernicima za blagdan pripremale trodnevicom. Sv. Vinko je shvatio da se „svetost ostvaruje u malim stvarima, u sitnim koracima, zaboravljajući sebe i gledajući u vječnost“, pa je utemeljio Družbu sestara koje će „uz molitvu i međusobno zajedništvo pomagati bolesne, siromašne i beskućnike“.

Župa sv. Franje Asiškoga u sarajevskom naselju Dobrinja trodnevicom se pripremala za blagdan svoga zaštitnika. Župnik fra Pero Karajica predvodio je misno slavlje 1. i 2.10.2018. Uočnicu 3.10. predslavio je fra Marko Hrgota, sin dobrinjske župe, koji je na poslijediplomskom studiju u Rimu. Uz uobičajeno misno slavlje i službu riječi tijekom trodnevice čitani su i prigodni tekstovi iz djela sv. Franje. Na blagdan 4.10. u 18.00 svečano euharistijsko slavlje predvodio je fra Kristijan Montina, definator Provincije Bosne srebrene, također sin ove župe.

U Župi sv. Luke Evanđeliste u Novog Grada Sarajevo 14.10.2018. predstavljeno je novo Župno ekonomsko vijeće. Misu u 11.00 predslavio je mons. Anto

Meštrović i predstavio župno ekonomsko vijeće, koje imenovao vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić. Nakon mise organiziran je Dan kruha, pa je mons Meštrović je blagoslovio kruhove i drugu hranu koju su donijeli župljani sa svojom djecom. Potom je uslijedilo zajedničko blagovanje i zahvala Bogu na daru kruha i svim darovima. Ova župa sv. Luke, sa župnikom vlč. Željkom Vlaićem proslavila je svoga zaštitnika u četvrtak 18. listopada. Blagdanskom slavlju prethodila je trodnevica, kojom su se župljani duhovno pripremili za blagdan svoga zaštitnika.

Sarajlije, kao i mnogi vjernici župa, ne samo iz vrhbosanske biskupije već i drugih biskupija Bosne i Hercegovine, pridruže se hodočasnici iz susjedne Hrvatske i drugih zemalja, proslavili su 17. molitveni dan za domovinu i 15. hodočašće oružanih snaga BiH na Bobovac. Molitveni dan za domovinu organizira se povodom dana smrti posljednje bosanske kraljice Katarine 25. listopada. Molitveni pohodan i misno slavlje na starom kraljevskom gradu Bobovcu održava se u subotu koja je najbliža 25. listopadu, pa smo je ove 2018. Molitveni dan za domovinu održan u subotu 20.10. Vjernici – hodočasnici i vojnici dođu prijevoznim sredstvima do rijeke Bukovice u podnožju Bobovca u 9.30. Pješači se do starog grada moleći krunicu. U 11.00 svečano misno slavlje predslavio je kardinal Vinko Puljić uz suslaviteljam on. Tomu Vukšića, vojnog biskupa, druge biskupe i mnogobrojne svećenike i još mnogobrojniji vjerni puk. Nakon mise oružane snage su osigurale ručak za sve – vojnički grah. U podnožju planine, uz žubor rijeke Bukovice ne može se ništa bolje blagovati.

Luca Koroman

Proslava blagdana svetog Luke u Jajcu

Ovogodišnja proslava blagdana svetoga Luke, zaštitnika franjevačkog samostana u Jajcu, imala je bogat sadržaj i trajala je četiri dana.

Najprije je u ponedjeljak (15. 10.) na prvi dan trodnevice predstavljena knjiga *Fra Josip Markušić (1880-*

1968). Bosanski franjevac i crkveni pastir naroda u ratovima ideologija, povodom 50. obljetnice smrti njegove smrti. O knjizi i jednom od najvažnijih franjevaca *Bosne Srebrene* u povijesti govorili su fra Drago Bojić, urednik knjige, fra Ivan Šarčević, profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu i književnik Ivan Lovrenović. Knjigu su zajednički objavili Franjevački samostan Sv. Luke u Jajcu i izdavačka kuća *Synopsis* Sarajevo-Zagreb. U glazbenom dijelu programa nastupio je zbor Nikola Šop (Napredak, Jajce) pod vodstvom Katarine Ladan.

Na drugi dan trodnevice (16. 10.) otvoren je muzej u samostanu u Jajcu. O muzeju su govorili fra Drago Bojić i Andrijana Pravidur iz Zemaljskog muzeja u Sarajevu. Fra Drago Bojić je predstavio povijest muzeja jajačkog samostana, a Andrijana Pravidur novu muzejsku postavku – arheološku, etnološku i sakralnu zbirku. Jajački franjevci su već 1905. godine imali muzej u samostanu. Godine 2005. obilježena je stota godišnjica muzeja i tom prilikom je kulturno blago jajačkog samostana bilo ponovno dostupno javnosti. U protekle dvije godine urađen je novi registar kulturnog blaga jajačkog samostana, preuređene su muzejske

prostorijske prema projektu arhitekta Amara Zuke, a Astrida Bugarški i Andrijana Pravidur su osmislile novu muzejsku postavku. U glazbenom dijelu programa nastupio je zbor Nikola Šop (Napredak, Jajce) pod vodstvom Katarine Ladan.

Treći dana trodnevnice (17. 10.) posvećena je Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije u Jajcu. Misu i obrede posvete crkve predvodio je banjolučki biskup Franjo Komarica. Stara samostanska i župna crkva je srušena u posljednjem ratu. Gradnja nove crkve je započela 2001. godine blagoslovom kamena temeljca, a ove godine su završeni radovi u unutrašnjosti crkve čime su se stekli uvjeti za njezinu posvetu. Novu crkvu su projektirali Zvonimir

Krznarić i Marijan Hrzić iz Zagreba, a oltar, ambon, krstionicu, tabernakul, procesijski križ i križeve za posvetu crkve izradio je kipar Petar Dolić. Pod misom je pjevao župni zbor pod vodstvom časne sestre Dubravke Dropulje.

Misu i propovijed na blagdan svetoga Luke (18. 10.) predvodio je fra Mirko Jozić, profesor filozofije na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. Na blagdan svetog Luke, prema starom fratarskom običaju, jajačke franjevce su posjetili franjevci iz drugih samostana i župa *Bosne Srebrene*.

Franjo Leovac/Vjesnik

Duhovna zvanja Redovnice

POVIJEST

U poratnom razdoblju kada su školskim sustavom konačno obuhvaćena i ženska djeca, u kotorvaroškom kraju javljaju se, moglo bi se reći, prva ženska redovnička zvanja. Djevojke iz ovog kraja odlaze uglavnom u redovničke zajednice Klanateljica krvi Kristove, Milosrdnica sv. Vinka Paulskog, Školskih sestara franjevki i Benediktinki. Potpunije podatke prikupio sam o sestrama klanateljicama krvi Kristove, milosrdnicama i franjevkama zahvaljujući uslugama sestre Benite Antolović, prov. Tajnice sestara klanateljica krvi Kristove u Zagrebu, sestre Kornelija Sobota, prov. poglavarice milosrdnica u Zagrebu i sestre Jele Piljić, tajnice Školskih sestara franjevki u Sarajevu, na čemu im se i ovom prigodom najtoplije zahvaljujem. Kao kod prikaza svećeničkih i redovničkih zvanja, tako ćemo i ovdje o svakoj sestri priopćiti osnovne podatke idući abecednim redom.

GRGIĆ Mara S.M. Anita – Rođena u Slatini 16. veljače 1947. od oca Ive i majke Ruže rođ. Miljanić. Pripada

zajednici sestara milosrdnica. Živi u Grazu.

JELUŠIĆ Anđa S.M. Mira - Rođena na Baščini 23. kolovoza 1953. od oca Ilije i majke Perke rođ. Marčinković. U zajednicu sestara milosrdnica stupila 14. kolovoza 1973. Nalazi se u Zagrebu.

JELUŠIĆ Ivka S.M. Angelika - Rođena je na Baščini 15. ožujka 1958. od oca Joze i majke Kate rođ. Jakić. U zajednicu sestara milosrdnica stupila 14. kolovoza 1975. Nalazi se u Zemunu.

JELUŠIĆ Ivka st. S.M. Sonja Rođena na Baščini 10. lipnja 1953. od oca Ante i majke Kate rođ. Mandić. U zajednicu sestara milosrdnica stupila 14. kolovoza 1973. Nalazi se u Beogradu.

JELUŠIĆ Marija S.M. Anđela – rođena na Baščini 31. srpnja 1955. od oca Dragutina i majke Mare rođ. Franjić. U zajednicu sestara milosrdnica stupila 14. kolovoza 1973. Nalazi se u Lovrećini kod Vrbovca.

KARAJICA Ivka S.M. Mihajla – rođena 29. rujna 1950. od oca Stipe i majke Mare rođ. Mandić. Pripadala zajednici sestara elizabetinki franjevki trećeg reda. Umrla je u Beču 22. prosinca 1974.

KARAJICA Lucija S.M. Stjepanka - Rođena na Baščini 11. srpnja 1961. od oca Ive i majke Luce rođ. Mandić. U zajednicu sestara milosrdnica stupila 13. kolovoza 1983. Nalazi se u Sarajevu.

KARAJICA Mara S.M. Tomislava – Rođena na Baščini 5. srpnja 1953. od oca Ive i majke Luce rođ. Mandić. U zajednicu sestara milosrdnica stupila 13. kolovoza 1971. Nalazi se u Zagrebu.

KLJAJIĆ Manda S. Tihomira – Rođena u Podbrđu 6. lipnja 1950. od oca Ante i majke Jele rođ. Petrušić. U zajednicu sestara franjevki stupila 22. kolovoza 1968. Nalazi se u Münchenu.

KLJAJIĆ Marija S. Augustina – rođena u Podbrđu 3. kolovoza 1941. od oca Mate i majke Ivke r. Kovačić. U zajednicu sestara klanateljica krvi Kristove stupila 22. studenog 1959, A napustila je 30. lipnja 1962.

KOVAČIĆ Anđa S. Darija - Rođena u Podbrđu 6. ožujka 1950. od oca Bogdana i majke Jele rođ. Vujeva. U Zajednicu sestara franjevki stupila 22. kolovoza 1967. Nalazi se u Kraljevoj Sutjesci.

S. Kovačić, Katolici u

Tužno sjećanje

20. rujna 2018. godine navršila se godina dana od kako nas je napustila naša draga sestra Margareta Vilus. Ostaju nam sjećanja na sve trenutke provedene s tobom. Zauvijek ćeš ostati u našim srcima.

Sestra Margareta zatvorila je svoje umorne oči 20. rujna 2017. i preselila se u vječnost gdje „smrti više neće biti, ni tuge, ni jauka, ni boli više neće biti jer – prijašnje uminu“ (Otk 21,4).

Sestro M. Margareta, počivaj u miru Božjem!

Župni ured Kotor Varoš

Ivka Lučić, odgajateljica novakinja i juniorki

Odgajateljice uvijek potičim na potpuno predanje Bogu - cijelim srcem

Niša nam sugovornica uz širok osmijeh približava ljepote ali i izazove redovničkog života, kao i život u sestarskoj kući u Kloštru Ivaniću gdje se s velikom radošću i vjerom mnogo moli i radi, ali u slobodnom vremenu, uz brojne aktivnosti, njeguje i sportski duh kroz nogomet.

S. Ivka Lučić rođena je 25. prosinca 1970. u Kotor Varošu u Bosni i Hercegovini, a odrasla je u 12-članog obitelji koja je, kako nam prenosi, bila prava zajednica i divno okružje za rast u vjeri. Nakon završene srednje poljoprivredne škole, smjer ratar, prijavila se u samostan Sestara franjevki. U kandidaturu je primljena 1988. u zajednicu sestara u Bugojnu, a drugu godinu formacije započela je u Kloštru Ivaniću, gdje je kasnije pohađala novicijat te u istoj zajednici 1990. i započela svoj redovnički put. Poslije prvih privremenih zavjeta 1991., u Kloštru Ivaniću je godinu dana bila zadužena za rad u vrtu, što joj je pričinjavalo veliku radost jer za uzgajanje cvijeća, kako kaže, ima posebnu strast. Od 1992. do 1996.

studirala je na KBF-u religioznu pedagogiju i katehétiku. Po završetku studija započela je predavanje vjeronauka u školi, a 1998. premještena je u Čakovec i nastavila s istom službom. Za odgajateljicu postulantica postavljena je 2003. i na toj je dužnosti ostala do 2009. kada je imenovana odgajateljicom novakinja i juniorki u sestarskoj kući u Kloštru Ivaniću, što je njezino poslanje i zadaća koje traje i danas.

Poštovana sestro Ivka, što je bitno kazati o poslanju i ulozi redovnika u općenitom smislu i u kontekstu Vaše Družbe Školskih sestara franjevki Krista Kralja?

Kako je netko rekao da su „pjesnici čuđenje u svijetu“ mislim da se isto može primijeniti i na redovnike. Prvo mi tu na pamet pada sam sv. Franjo koji je za neke bio čuđenje, a za neke čudak. Franjo je bio čuđenje jer je radikalno živio evanđelje, a zbog istoga je bio i čudak. Svako redovničkoj zajednici, svakoj redovnici i redovniku zajedničko je što za istim teže: posvetiti se Gospodnjoj službi i dobru ljudi,

izbližega slijediti Krista opslužujući evanđeoske savjete. To je općenito poslanje. Svaka Družba opet ima svoju karizmu, svoje poslanje, koje iz ovoga proizlazi.

Karizma svake Družbe rasvjetljava put koji vodi k Isusu. Zato je važno usvajati Isusov duh na putu. Pravilo koje nama franjevkama i franjevcima (svima koji imamo franjevačku duhovnost) ostavio sv. Franjo jesu riječi potkrijepljenje evanđeoskim tekstovima. Kako ne postoje različite duhovnosti karizmi (jedan je Duh), ne postoje ni različite duhovnosti pojedinaca, postoje samo različiti načini življenja Isusove duhovnosti. Zato biramo način koji nama najviše odgovara i u kojem ćemo moći najbolje odgovoriti potrebama vremena. Ja sam izabrala slijediti Krista po primjeru predanja Blažene Djevice Marije i zagovorom sv. Franje Asiškoga.

Kako zapravo osoba može prepoznati i slijediti Božji poziv na redovnički život?

Poziv na život po evanđeoskim savjetima ili na redovnički život prvotno je Božja inicijativa. To znači da nije nešto zasluženno i da je uvijek upućen konkretnoj osobi. I to valja osluškiivati. Ako postoji imalo razmišljanja o osobnom pozivu na nasljedovanje Krista u redovništvu, to nikako ne treba zanemariti. Govorim iz iskustva. I nije to samo razmišljanje, to je poziv kojem se ne može umaći. Ako netko i ne odgovori, ne znači da nije pozvan. Jer mnogo je razloga zašto se mnogi zvani ne odazivlju. O tome ćemo nešto kasnije.

Poziv se ne događa odjedanput. To je nešto što u nama postoji i trebamo prepoznati. Pitali ste kako to prepoznati. Već sam rekla da, ako postoji u osobi ikakav unutarnji poticaj na življenje redovničkog života, to nikako osoba ne treba zanemariti. Jer poziv je u nama kao sjeme kojemu treba dopustiti da klija, ne gušiti ga, zanemarivati. Poziv se ne događa nenadano. Samo se odluka odgovoriti

na poziv može dogoditi nenadano. I tada zastanemo pred sobom i pitamo što se to događa. I tada počinju sumnje koje mnoge pokolebaju pa se i ne odazovu.

Neki se ne odvaže to podijeliti s drugima iz raznih strahova i to sjeme poziva ostaje ugušeno. Smatram da ta osoba na kakavgod se poziv odlučila u potpunosti ne može biti sretna i zadovoljna, makar se i u potpunoj slobodi odlučila. Zato smatram da o ovom treba ozbiljno misliti. Budući da se poziv rađa unutar osobnog susreta s Kristom, on zove ja slušam i odgovaram, važno je dati vrijeme kljanju sjemena poziva, tj. slušanju i tada se može ispravno znati i odlučiti. Ne događa se slučajno da je netko pozvan, a netko drugi nije. Zato i govorim kako na to treba računati.

Kako ste i kada odlučili postati redovnica Družbe Školskih sestara franjevkri Krista Kralja?

Iako su u mojoj župi bile sestre, nisam baš sasvim znala što to znači biti redovnica. U crkvu sam redovito išla, promatrala sestre izdaljega, ali nisam se baš družila s njima. Vjeronauk su mi uglavnom držali fratri koji su djelovali u župi. Privlačila me otvorenost i jednostavnost sestara. I znala sam samo da i ja želim živjeti tako. I baš ta malenost i jednostavnost – skroviti život – bilo je presudno koji red odabrati. I nije mi žal, nisam pogriješila. Dakle, odlučila sam se nakon završene srednje škole. O ovom pozivu razmišljala sam i puno prije. Sestre su mi savjetovale da završim školu kod kuće, a ako i dalje budem željela da se onda mogu prijaviti. Tako je i bilo. Poziv nije nestao, on zapravo i ne nestaje.

Mnogi redovnici i svećenici ističu kako je na putu prema posvećenom životu od iznimne važnosti odmalena učiti hoditi u vjeri i imati uzore, bilo u obitelji, bilo u Crkvi. Kakva su Vaša iskustva u tom smislu?

I ja slušam o tim iskustvima o uzorima i poticajima i smatram to veoma važnim. Danas se puno govori o vrijednosti i potrebi obiteljskog odgoja. Smatram isto toliko važnim i vjerski odgoj koji počinje u obitelji u najranijoj dobi. I ovdje želim zahvaliti svojim roditeljima što su me odgajali u

katoličkoj vjeri. Što su sjeme poziva koje je u meni klijalo i raslo „zalijevali“ svojom potporom, odgojem i ohrabrenjem. Iako vjerski odgoj smatram veoma važnim, zapravo prevažnim za ispunjen ljudski život, ne smatram ga presudnim da bi se netko odlučio za redovnički poziv. Jer kako se onda događa da u obitelji gdje ima više djece (od nas osmero) samo jedno bude pozvano na ovakav način života? Svi smo odgajani u istoj vjeri ali nitko od njih nije pozvan i nije se odazvao na ovakav poziv nasljedovanja. Istina je da drugi mogu biti ne samo uzori nego kao takvi i posrednici za donošenje odluke. Zato su drugi važni u našem pozivu i odazivu kao poticaj i potpora. I zato zahvaljujem svima koji su bili uz mene (a možda to nisu ni znali) u svim mojim odlukama. Imamo u Samuelovu pozivu posrednika svećenika Elija, u pozivu nekih Isusovih učenika imamo Ivana Krstitelja koji ih je i pripremao na odaziv. Kad su čuli njegove riječi: „Evo Jaganjca Božjega!“ krenuli su za njim.

Mnogi će tako svjedočiti kako su upravo ohrabreni sličnim riječima krenuli putom Krista. Moje je iskustvo ipak da je Bog one koje je pozvao iznimno zamilovao, i milost njegova u izobilju na njih izlivena, a drugi tek neznatni dio kojima se Bog poslužio. „Milošću Božjom jesam što jesam“, kaže sv. Pavao.

Izjavili ste jednom da se cijeli redovnički život sastoji od pitanja i dvojbi, no ako osoba ustraje u molitvi i ljubavi, onda tu nema puno mjesta za sumnje. Koji su najveći izazovi i radosti Vašeg redovničkog puta?

Izazov je svakako Evanđelje. Uvijek živo, zahtjevno. Traži angažman. Za odgovoriti tom izazovu uistinu treba hrabrosti. S jedne strane stoji Isus koji je živo evanđelje, s druge strane stoji sav svijet koji je sa svim svojim izazovima uvijek tu i suprotstavlja se. Čovjek stvoren od duhovnog i tjelesnog (svjetovnog) ne može ne biti u rascjepu ukoliko svoj duh ne sredi. Ustrajnost u molitvi jamstvo je držanja duha pod stegom, koji onda ne dopušta ni da tjelesno upadne u nered. U svakoj dobi, čak i s 25 godina redovništva javljaju se pitanja mogu li se ostvariti negdje drugdje, mogu li svoj život založiti na nešto drugo. Postoji li

za mene neki drugi svijet? Jer svijet tu stoji sa svojim izazovima. Ne događa se to samo u teškim trenucima kad nešto ne uspijem ili kakvim drugim krizama, nego i kad mi nešto dobro ide. Onda se javlja onaj jaki čovjekov JA koji ga pokušava vratiti k njemu samome da zaboravi tko ga je stvorio i htio ovdje. Podliježe se napasti da se pouzdajemo u svoje vlastite snage. Čovjek iskonski teži za Onim tko ga je stvorio. Zato vraćanje molitvi, vraćanje Bogu pomaže mi ostati u vjernosti. Želim vratiti Bogu onu ljubav kojom me je on prvi izljubio. Stoga je najveća radost kad odgovorim izazovu evanđelja, življenju tih vrijednota, dovodeći u red sve ono što je u meni još ostalo svjetovnoga. Jedini moj cilj je sam Krist, nasljedovati njega kako sam to na početku odlučila i tome želim sve podrediti. I tu si radost često priuštim. Nekako sva pitanja i sumnje koje se pojavljuju sve više gledam kao dobar materijal za učvršćivanje mogega poziva. I sami zavjeti su izazov. Iskreno rečeno iako mi se ponekad znaju činiti kao da su križ (nešto što sputava), često su mi još veći izazov koji me uvijek drže budnom.

Je li u današnjim prilikama redovniku/redovnici ponekad teško živjeti i djelovati?

Što se mene tiče nije teško živjeti, a ni djelovati. Kao redovnica nisam to doživjela. Nekad mi se čini da imamo previše privilegija. Ne smatram to nikakvom zaslugom, nego milošću Božjom. Možda se ta teškoća događa kad se od nas previše očekuje. Nekad se toga bojim jer držim da mi je toga puno dano. Svjesna sam da se s pravom puno toga od nas traži jer smo dužni, kako stoji i u našem Pravilu, bolje i više. Mnogi ljudi nas doživljavaju kao Božje ljude i mislim da njihovo gledanje na nas proizlazi upravo iz njihova doživljavanja Boga i njihova odnosa s Bogom. To svakako olakšava naš život i djelovanje, posebno djelovanje u kojem je potrebna suradnja. Ono što svakako može otežati i otežava naš život je naša zatvorenost za svijet.

Razgovarala: Lidija Pavlović-Grgić

Preuzeto sa Katoličkog tjednika

Dolazak Franjevaca u Bosnu i djelovanja Za vrijeme narodnih vladara

Iz bule pape Bonifacija IX. Ex iniuncta Nobis, g. 1402.

Brižnim i trajnim propovijedima braće spomenutog reda, koji se nalaze u toj (Bosanskoj) vikariji a koja postoji među nevjernicima i zabludjelima od katoličke vjere, zna se da je bilo uz pomoć Božje milosti jednodušno obraćeno pet stotina tisuća ljudi nevjernika ili oko toga broja (quingentamillia... velcirciter) na ispravno, istinito, katoličko pravovjerje. Brinuti se za te obraćenike i očuvati ih u katoličkoj vjeri dužni su jedino poglavar koji već u koje vrijeme bude i braća navedene vikarije.

Starine J. A, knj. 39, str. 181.

Uz ovu dvojicu postoji još dosta poznatih (npr. sv. Nikola Tavelić i njegov sudrug Deodat iz Rutinića, sv. Jakov Markijski) i još daleko više nepoznatih svetih djelatnika, tako da se može reći da su u bosanskoj misiji bile uposlene ponajbolje sile Reda. Stoga nas ne treba mnogo čuditi kad je Bartol Alvernski javio papi g. 1402. da su franjevci dotada obratili 500.000 bosanskih krstjana.

To je bio zamjeran uspjeh: neki krajevi (npr. sjeveroistočni dio Bosne) bili su u 15. st. sasvim čisti od tih krivovjereca. Tako su nenaoružani fratri uspjeli tamo gdje nisu uspjeli križarske vojske.

Unatoč ovim golemim uspjesima jedan dio krivovjereca ostao je uporno pri svome. Iz političkih razloga - da stvori jedinstvo u svojoj državi - kralj Stjepan Tomaš stavio je g. 1459. pripadnike Bosanske crkve pred nemio izbor: ili se krstiti, ili - bez imetka - otići iz njegove zemlje. Tada ih se oko

2.000 pokrstito a oko 40 napustilo zemlju i otišlo u Hercegovinu - Stjepanu Kosači, koji ih je zaštićivao. Očigledno je da se kralj ne bi odlučio na tako silovitu mjeru, da Bosanska crkva nije već bila sasvim oslabila i iznutra, s obzirom na uvjerenje svojih članova, i izvana, s obzirom na broj pristalica.

Uz obraćanje na kršćanstvo valja spomenuti i značajnu diplomatsku djelatnost nekih bosanskih franjevaca na banskom i kraljevskom dvoru. Već je rečeno da je fra Peregrin bio takav izuzetno ugledni savjetnik, a takvi su bili i mnogi kasniji vikari, osobito fra

razdoblja; od njih devet, šest je otkriveno tek iza II. svjetskog rata; bilo ih je daleko više - prema P. Anđeliću više desetaka - samo što zasad još nisu otkrivene.

6. Poteškoće

Naravno, nije sve išlo glatko.

Kod obraćanja "bosanskih krstjana" osobitu je teškoću predstavljalo pitanje braka. Oni su navikli da mogu otpustiti ženu kad im se to učini zgodnim pa im je bilo teško prihvatiti nerazrješivost katoličke ženidbe. Negdje su fanatici znali nastupiti krvavo protiv vjerovjesnika,

npr. kad su ubili petoricu braće u Vidinu g. 1369. (gdje je stradao fra Grgo Trogiranić) ili kasnije - kad već nije bilo zaštite bosanskih kraljeva - g. 1464. u Visokom.

Teškoću je predstavljalo i uzdržavanje. S početka se o tome ban Stjepan dogovorio s fra Peregrinom pa je i sam pomagao izgradnjom kuća, a nadzor nad приходima bio je povjerio fra Peregrinu i Dominiku Trogiraniću u Zadru. Stoljeće kasnije odredio je Stjepan Tomaš, g. 1452, obvezatna davanja od strane svojih podložnika za izdržavanje misije, ali su se franjevci izjasnili protiv toga, jer je to protivno duhu njihova Reda, nego su ostali samo

na dobrovoljnim darovima, kako se to vidi iz dopisa generalnog vikara fra Marka iz Bolonje upravljenog 26. 1. 1453. bosanskom kralju. Tokom 15. stoljeća franjevci su u Jajcu primili neke male posjede i obrađivali ih, ali je to izazvalo veliku osudu sv. Jakova Markijskog. Teške prilike prisilit će ih kasnije da to postane opća praksa.

Stjepan Tvrtko II. sv. Jakovu Markijskom g. 1435.

Poštovani oče u Kristu, predragi naš prijatelju!

Bartol i neki drugi na dvoru velikaša. Brinuli su se i za škole. Tako je bosanski vikar fra Filip Dubrovčanin nastojao u dubrovačkom samostanu organizirati vlastite više škole za svoju vikariju. Za njegove uprave (1457-63) dozvolio je Pio II. da Petar iz Mila (Visoko) može otići sa još četiri druga na bilo koje sveučilište na Zapadu da se pripreme za službu profesora filozofije i teologije.

Nije bila manja ni graditeljska djelatnost ovih franjevaca u to vrijeme. Poznato je nekoliko crkava na bosanskom području iz ovoga

Ono što ste ranije tražili i zahtijevali, poslali smo Vam u našem pismu: da možete, kao što su to i inače činili i drugi Vaši predšasnici, propovijedati Božju vjeru, slobodno i bez opasnosti dolazeći u dijelove našeg kraljevstva. Mi hoćemo i nastojat ćemo, koliko nam bude moguće, držati Vas u časti, primati Vas i postupati s Vama kao s prijateljem.

Ali gle, vrlo nas se neugodno dojmilo kad smo čuli da hoćete istjerati neke redovnike s posjeda i imanja grada Jajca. Molimo Vas, dakle, predragi, da toga ne činite; Božja vjera i riječ propovijeda se blago i ponizno. Ako tako postupite, povrijedit ćete čast našeg predstavnika (Gracomi?) i našu... Dato u našoj utvrdi Bobovcu...1435.

Annales Minorum, sv. X, Quaracchi 31932. str. 271/II. (ili: po starom 232/II).

Stanje u Bosni tražilo je da franjevci preuzmu pastirsku službu nad katolicima, osobito nad brojnim obraćenicima, drugim riječima da budu župnici i kapelani. To su neprestano tražili i pape. Protivni tome bili su neki biskupi. Tako osobito bosanski biskup Lovro iz ?akova, koji se potužio papi da mu je oduzeta njegova desetina iz Bosne pa "on nema da se dovoljno najede", osim što je "fra Peregrin posvojio gotovo svu duhovnu i vremenitu vlast". Papa Klement VI., koji je ranije bio odobrio gore spomenuti dogovor bana i fra Peregrina, na temelju te tužbe poništio je prvu odluku i odredio da Lovro dobiva desetinu i s područja Bosne.

Sličnu tužbu podigao je i stonski biskup, ali je Dubrovačka republika bila za franjevce pa je biskupu nadoknađivala njegov gubitak kroz 29 godina po 100 dukata na godinu. I splitski nadbiskup Dujam tužio je iz sličnih razloga g. 1419. bosanske franjevce, ali je papino sudište presudilo u korist bosanskog vikara - fra Matije iz Engleske.

Dolazilo je i do sporova unutar Reda zbog težnje za otcjepljenjem na sjevernom i na južnom kraju vikarije. Bosanska se vikarija proširila sredinom 15.st. i po Slavoniji i Južnoj Ugarskoj pa su se Mađari g. 1444. otcijepili. Iako je papa Eugen IV. g. 1445. poništio to otcjepljenje, Mađari su izvršili pritisak na njega i na njegova nasljednika pa je on uspostavio mađarsku vikariju i

dodijelio joj g. 1446. i 1448. sve samostane između Save i Crnog mora. U Italiji su tih godina (1446) oduzeli apulijsku kustodiju od Bosanske vikarije a u Dalmaciji osnovali novu provinciju, kojoj su dodijelili pet samostana ranije priključenih Bosanskoj vikariji; oko toga će se obje strane sporiti još dosta godina (do 1469.).

Prvih stovadeset godina bosanske vikarije ukorijenilo je ovu ustanovu duboko u bosansko tlo. Zahvaliti za to treba upravi Reda, koja je smatrala djelovanje u Bosni najvažnijim područjem izvanjskog misionarenja nakon onoga u Svetoj zemlji. Stvoreno je domaće osoblje u Vikariji i postavljen kao uzor lik franjevca koji mora biti blizak i vjeran svom puku, snalažljiv i izdržljiv u nevolji, odan vjeri i Crkvi.

U to su vrijeme franjevci koji su djelovali u Bosni prednjačili svojom revnošću oko opsluživanja iako su prilike bile često vrlo teške i silile ih na određena odstupanja od ideala.

Izvori i literatura

a) Opća djela koja se odnose na više razdoblja

1. Wadding L. etcont.: Annales Minorum, tt. I-XXXII. Quaracchi 31930 ss.
2. - Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, izd. J. Ak., Zagreb 1869 ss, osobito sv. 23.
3. - Starine Jug. akademije, Zagreb 1869 ss, osobito sv. 17, 22, 23, 36, 39.
4. Jelenić J.: Izvori za kulturnu povijest bosanskih franjevaca, Sarajevo 1913.
5. Jelenić J.: Spomenici kulturnoga rada franjevaca Bosne Srebreničke, Mostar 1927.
6. Matasović J.: Fojničkaregista, u *Spomenik SKA*, knj. 67, Beograd 1930.
7. Lašvanin N.: Ljetopis, Sarajevo 1981.
8. Benić B.: Ljetopis Sutješkog samostana, Sarajevo 1979.
9. Lastrić P.: Pregled starina Bosanske provincije, Sarajevo 1977.

10. Batinić M. Vj.: Djelovanje franjevaca u Bosni i Hercegovini, sv. I-III. Zagreb 1881.1887.
11. Knežević A.: Carsko-turski namjestnici u Bosni-Ercegovini (godine 1463-1878). Senj 1887.
12. Jelenić J.: Kultura i bosanski franjevci, sv. I-II. Sarajevo 1912, 1915.
13. --/Napretkova/ Povijest hrvatskih zemalja Bosne i Hercegovine, sv. I. Sarajevo 1942.
14. Mandić D.: Franjevačka Bosna, Rim 1968.
15. Mandić D.: Bosna i Hercegovina, sv. I-III. Chicago-Rim 1960, 1962, 1967.
16. Pejanović ?.: Stanovništvo Bosne i Hercegovine, Beograd 1955.
17. --Franjo među Hrvatima 1226-1976, Zbornik radova franjevačkih zajednica, Zagreb 1976.

b) Posebna djela koja se odnose na ovo razdoblje

18. Semren M.: II francescanesimovissutonelleregionicroate di Bosna edErcegovina (fino al 1517), Roma 1987.
19. Džaja Sr. M.: Die «BosnischeKirche» unddasIslamisierungproblemBosniens undder Herzegovina indenForschungennachdemzweitenWeltkrieg, München 1978.
20. Šanjek Fr.: Bosansko-humski krstjani, Zagreb 1975.
21. Šidak J.: Studije o «crkvi bosanskoj» i bogumilstvu, Zagreb 1926.
22. Anđelić P.: Pogled u franjevačko graditeljstvo XIV. i XV. vijeka u Bosni, u *Radovi simpozijuma «Srednjovjekovna Bosna i evropska kultura»*, Zenica 1973. str. 201-206.
23. --Povijesnoteološki simpozij u povodu 500. obljetnice smrti bosanske kraljice Katarine 1978, Sarajevo 1979.

(Fra Ignacije Gavran, Suputnici bosanske povijesti, Svjetlo riječi, Sarajevo 1990, str. 23-36.)

Imena i imendani

Marijan ima početak u latinskom obliku Marianus, a znači Marijin; skraćeno još i Marinus (Marin). Neki, doduše, Marianus i Marinus povezuju s latinskim riječjinamare-more, marinus-morski, što je, gledom na kršćansko ozračje nastajanja imenu mnogo slučajeva (ali ne u svima) manje vjerojatno. Relativno novo žensko ime Marina može biti od pridjeva marinus (morski), noisazeto od Marianus (Marijin). Imena Marijan i Marin najčešće se povezuju s imenom Marija, a imendan im je na Svijećnicu, 2. veljače, ili na neki drugi marijanski blagdan. Usporedi ime: Marija. Sveti Marijan, rimski mučenik, po kalendaru je 11. svibnja. O njemu se zna tek toliko da je papa Inocent X. (1644.-1655.) njegove tjelesne ostatke (i još nekih svetaca) prenio u benediktinski samostan sv. Lambrechta u Austriji. U kalendaru se nalazi i sveti Mario 19. siječnja. Zajedno sa suprugom Martom i dva sina podnijeli sumučeništvo u Rimu, kamo su, prema jednoj predaji, došli iz Perzije na hodočašće. U kalendarima su katkada zajedno, ponekad samo jedno. U pučkim je kalendarima sveti Marin 3. ožujka. Živio je potkraj 3. stoljeća kao časnik i kršćanin u rimskoj vojsci. U prigonima

kršćana, koje je provodio car Publije Licinije Galijen, zbog vjere mu je odrubljena glava.

Marko O etimologiji imena Marko nema baš jasnih spoznaja. Neki tumači ime povezuju s rimskim božanstvom Marsom. Po Marsu je dobio ime mjesec mart (ožujak): Marti usmensis Marsov mjesec, a djeci, tako pretpostavljaju ti tumači, rođenoj u tom Marsovu mjesecu davali bi ime Marcus (Martius, Marko). Hrvatske su inačice Markica, Merketo, Marketa, Markeš... Sveti je Marko pisac Evandjelja. Iz Svetog pisma znamo da mu se majka zvala Marija i da se u njihovoj kući u Jeruzalemu skupljala na bogoslužje tamošnja mlada kršćanska zajednica. Vremenski gledano, prvi je od četvorice evandelističara napisao Evandjelje. Mnogo je putovao prateći apostola Pavla i njegova suradnika Barnabu. Predaja kaže da je zatim, napustivši Pavla, otputovao u Rim i postao "tajnik" apostolu Petru. Prema Petrovu je kazivanju i napisao Evandjelje. Važniji posao od pisanja bilo mu je propovijedanje i širenje Evandjelja. Predaja kaže da je misionario duž Jadrana, a zatim u Libiji. Doputovao je u Aleksandriju (Egipat) itu osnovao kršćansku Crkvu. Tu je i svoju vjernost Kristu posvjedočio

mučeništvom. Nakon nekoliko stoljeća mletački su pomorci prenijeli njegovo tijelo (relikvije) u Veneciju. Bio je dušobrižnik zagrebačke nadbiskupije, a od 1616. profesor i ravnatelj sjemeništa u Trnavi (Slovačka), ostrogonski kanonik i upravitelj bivše benediktinske opatije Széplak kod Košica. S dvojicom isusovaca podnio je mučeništvo u Košicama 7. rujna 1616. Podkalvinom G. Rakóczyjem, vojvodom Gabora Bethlena. - Svu trojicu proglasio je svetim papa Ivan Pavao II. u Košicama 2. srpnja 1995.

Marta je ime iz Svetoga pisma, aramejski znači gospodarica. Pojavljuje se katkad i u oblicima Martica, Maca, Maka, Magica, Manja, Maša, Maća... Evandelist Ivan zapisuje da je bila sestra Marije i Lazara u Betaniji, a Isus im je bio kućni prijatelj. Marta se skrblila da Isusa što ljepše pogosti. Bila je najstarija pa stoga i odgovorna za kuću. Marta je, nastavlja Evandjelje, poslala s Isusom na Lazarov grob i potvrdila svoju vjeru u Isusa Mesiju, Sina Božjega. Zaštitnica je kućanica. U kalendaru joj je spomendan 29. srpnja. Druga je sveta Marta 19. siječnja (usporedi pod: Marijan).

Nastavit će se...

Vi pitate, fra Juro odgovara

ZDRAVLJE

SRČANI UDAR (infarkt)

PITANJE

Djed i otac su mi umrli od srčanog infarkta pa se bojim da bi se to moglo dogoditi i meni. Zašto dolazi do srčanog udara i kako se mogu zaštititi da ne bih doživio isto što i moji predci?

Srčani udar ili, točnije, akutni infarkt srčanog mišića, jedna je od najpogibelnijih bolesti današnjice. Pogađa stariju životnu dob, no sve češće

i mlade aktivne ljude. Nastaje propadanjem srčanog mišića zbog začepjenja ili suženja krvne žile koja ga prehranjuje. Infarkt obilježavaju razarajuća bol u sredoprsju, mučnina, preznojavanje i strah od moguće smrti. Bol može biti i blaža, ali svaka bol u sredoprsju koja traje dulje od 30 minuta iziskuje hitnu medicinsku pomoć.

Ishemijske bolesti srca (prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti dijagnoze sa šiframa I20-I25) uzrok su 19% svih smrti i vodeći uzrok smrtnosti u Hrvatskoj godine 2008. Zbog akutnog infarkta miokarda (srčanog udara, srčane kapi) u Hrvatskoj su 2008. hospitalizirana 6.462 bolesnika koji su u bolnicama proveli 66.409 dana.

Srce je motor našega tijela i života. U žena je srce teško oko 250 g, a u muškaraca oko 350 g. Iako tako malo,

ono je vrlo jako. Zdravo srce u jednome danu ravnomjerno otkucava više od 100 tisuća puta. Ne poznaje mirovanje, svake minute pumpa kroz naše tijelo oko 5 do 6 litra krvi, opskrbljuje sve organe u organizmu i čini sve da ostanemo živi i zdravi. Ako ono ne funkcionira kako treba, postajemo bolesni.

Samo u Njemačkoj godišnje oko 300 tisuća osoba doživi srčani udar i od toga ih oko 170 tisuća umire.

Pratite krvni tlak. Previsok pritisak krvi (hipertonija ili hipertenzija) koji dugo traje velika je opasnost za nastanak srčanog infarkta. On opterećuje sve krvne žile kao i najmanje kapilare, a srce mora upumpavati krv u žile protiv toga tlaka, što opterećuje i slabi srčani mišić. Kao upozorenje da imamo visoki krvni tlak

javljaju se različiti znakovi u našem tijelu: pritisak u glavi, omaglice, veliki umor, kratkotrajne smetnje vida...

Najgore je ako ne opazimo da imamo visoki krvni tlak, a mogu proći godine dok to ne saznamo. Zato je važno redovito ga kontrolirati. Osobe nakon 40 godina života morale bi barem jednom godišnje otići na pregled svom liječniku, a prema potrebi i specijalistu za srce te kontrolirati visinu krvnog tlaka i rad srca. Nažalost, često se gleda samo visina prvoga tlaka (sistolički) koji pokazuje najviši tlak punjenja u našem krvožilnom sustavu. Međutim, treba ozbiljno uzeti u obzir i visinu drugoga, nižeg krvnog tlaka (dijastolički). Drugi broj pokazuje najnižu vrijednost tlaka u velikim krvnim žilama, a zapravo označuje otpor koji srce mora svladati da bi uopće upumpalo krv u naše žile (arterije). Ako je taj, drugi broj veći od 90, to može biti

znak da su se krvne žile promijenile, stvrdnule i suzile. Zato se visoki krvni tlak ne smije uzeti olako!

Visoki krvni tlak, ako se na vrijeme otkrije i liječi lijekovima ili ljekovitim biljkama, moguće je uspješno smanjiti i držati pod nadzorom. Ako ga smanjimo na vrijednosti niže od 140/90 milimetara

žive, smanjili smo mogućnost nastanka moždanog udara 40 posto, a istodobno su time muškarci smanjili rizik od srčanog udara 15 posto te žene 25 posto.

Jačajte svoje srce. Već i s malo sportske aktivnosti te svakodnevnoga šetanja trostruko štitimo srce jer srčani mišić dobiva više krvi, a time i više nužnoga kisika. Visoki se krvni tlak tako smanjuje, masti u krvi je bitno manje te postupno nestaje i višak nepoželjnih te štetnih kilograma u tijelu. Redovito fizičko opterećenje tijela smanjuje rizik od nastanka infarkta 30 posto u muškaraca i 50 posto u žena. Zato bi bilo idealno kad biste se najmanje triput tjedno po 30 minuta bavili nekim sportom, kao što su brzo hodanje na čistome zraku, vožnja bicikla, plivanje, hodanje na skijama itd. Svakako se prije toga posavjetujte s liječnikom.

Nastavit će se...

Vodopadi Kravica i Koćuša

EKOLOGIJA

Prirodne ljepote zapadne Hercegovine nešto su u čemu treba uživati. Teško je naći ljepšu rijeku u našoj zemlji od Trebižata. Ova mnogoimena rijeka (Vrljika, Matica – Imotski; Culuša, Ričina, Suvaja – Posušje; Tihaljina, Mlade, Trebižat–Ljubuški) nadaleko je poznata po vodopadima. Uz uobičajene slatkovodne ribe u Trebižatu živi i endemična čovjekolika ribica. Dok mnogi znaju za Kravicu, prekrasna Koćuša bila je skrivena. No, i Koćušaje svečano otvorena prošle godine i sada je lako dostupna s uređenom okolinom.

Poštujući domaće i svjetske trendove u zaštiti, očuvanju, korištenju i upravljanju prirodnim resursima, JP "Parkovi" d.o.o. Ljubuški u suradnji s Referentnom grupom iz Čapljine

nastojat će prezentirati i razvijati upravljačke i zaštitarske okvire za dugoročno i održivo upravljanje prirodnim resursom kakav je vodopad Kravica, ali i cijeli riječni tok Tihaljina – Mlade -Trebižat od izvora Peć Mlina (Imotski) do ušća u Neretvu kod Čapljine.

„Parkovi“ i Referentna grupa organizirali su 21.9.2018. radionicu: „Upravljanje, korištenje, zaštita i čuvanje prirodnih resursa na slivu Tihaljina – Mlade - Trebižat“ (www.jabuka).

O prirodnim ljepotama Bosne i Hercegovine svjedoči vodopad Kravica – polukružnog oblika širok je 120, a visok oko 28 m, nadomak Ljubuškog, koji svakodnevno posjećuju brojni turisti iz svih krajeva svijeta. Ovo je mjesto nesvakidašnje ljepote, mjesto na kojem sva osjetila uživaju, nedirnuti dio prirode koji privlači velik broj posjetitelja.

Teško je reći je li ovaj hercegovački dragulj ljepši kada ga pogledate prilazeći mu s gornje strane dok puninu njegove ljepote još skriva zelenilo kojim je okružen, ili kada se spustite u njegovo podnožje, gdje vas dočeka bajkoviti prizor: slapovi koji

padaju s visine tvoreći vodeni amfiteatar.

Prema informacijama koje posjetioci mogu saznati iz promotivnog materijala, vodopad Kravica nalazi se u Studencima blizu Ljubuškog. Stvoren je radom sedronosne rijeke Trebižat. Preko tog sloja od dna do vrha slapa izrasla je trava, mahovina, alge i lišajevi. Jedan travanjski vikend, iskoristivši lijepo vrijeme brojni turisti su uživali u prekrasnom krajoliku koji nudi vodopad Kravica. Dok su neki ljepote ovog mjesta upijali vozeći se barkom, bilo je i onih koji su osvježenje ovog travanjskog dana potražili u prirodnom bazenu u podnožju vodopada gdje su sunčeve zrake igrale svoju čarobnu igru na površini vode. Mladić Ollie iz Engleske, kojem je ovo prvi posjet Bosni i Hercegovini, nije odolio da se ne okupa, a o tome koliko mu se sviđa ovo mjesto više od riječi govorio je njegov osmijeh koji nije 'skidao' s lica.

U razgovoru s novinarkom Fene kazao je da je ovo izuzetno lijepo mjesto: "Jednostavno je toliko lijepo da sam osjetio potrebu da skočim u vodu i super je", dodao je Ollie. (www.klix.ba)

Nastavit će se...

Ljubuški

Ljubuški se smjestio na zapadu Hercegovine uz granicu Republike Hrvatske. Općinsko je sjedište. Prostire se od vrha Buturovice u Ljubuško poljeprema Trebižatu. Susjedne općine su Čapljina, Čitluk, Grude i Široki Brijeg te Metković i Vrgorac prema Republici Hrvatskoj. Na značajnim je prometnicama prema Mostaru (36 km), Makarskoj (55 km), Splitu (120 km), Dubrovniku (130 km) i Sarajevu (170 km). Po posljednjem popisu stanovništva općina ima više od 28 000, a grad oko 5 000 stanovnika. Ljubuški se spominje 1435. i 1438. u pisanim dokumentima, ali svoj dan slavi 21. veljače. Na taj dan je 1444. dubrovački trgovac Gojслав Orlović pisao testament u kojem spominje dar crkvi u Ljubuškom.

Crkva sv. Ante samostanski muzej

Iako je područje općine Ljubuški smješteno u kršnoj Hercegovini bogato je vodotocima i plodnim poljima: Ljubuško, Beriško, Vitinsko, Studenačko, Rastok. Ova polja natapa Trebižat (poznat po slapovima Kravica i Koćuša), Vrioštica i Studenčica. Ima mnogo pašnjaka i oko 16 000 ha šumskog područja – uglavnom bjelogorica i kraško grmlje. S najvišeg vrha Vrlotinja (959 m) - vidi se Jadransko more. Da biste zaplivali u moru treba vam pola sata vožnje do Gradca.

Uz prirodne ljepote Ljubuško područje je poznato i po kulturnoj i povijesnoj baštini. Na mnogim mjestima pronađeni su ostatci iz svih razdoblja ljudske povijesti. Zanimljivi su: rimski logor u Gračinama, Stari grad te stećci u Studencima, Bijači i

Zvirićima. Saune u logoru u Gračinama Rimljani su zagrijavali podzemnim sustavom. Najzanimljiviji i najvrjedniji povijesni spomenik je Humačka ploča. Govori o crkvi sv. Mihovila, koju grade Krešimir i njegova žena. Pisana je starohrvatskom ćirilicom s primjesom glagoljice. Vjeruje se da potječe iz 10. stoljeća. Natpis na ploči je uklesan spiralno u tri reda u obliku četverokuta, kako bi se mogao čitati prilikom obilaska oko oltara... Natpis glasi: U IME OCA I SINAI SVETOGA DUHA. OVO JE CRKVA ARKANĐELA MIHAILA, A ZIDAO JU JE KRESIMIR(?), SIN BRETOV(?), ŽUPI (?), RUC I NJEGOVA ŽENA PAVICA(?). (Upitnici su stavljeni na mjesta gdje su slova nejasna).

Stari grad Ljubuški ili tvrđava hercega Stjepana Kosače, srednjovjekovna je tvrđava koja se nalazi na brdu Buturovica iznad Ljubuškoga. Nacionalni je spomenik Bosne i Hercegovine. U planu je obnova tvrđave. Pripremljena je potrebna dokumentacija i obnovom će tvrđava biti vraćena u originalno stanje, a obnova će ići po fazama kako je išla i sama gradnja. Kvalitetno izvedena projektna dokumentacija omogućava apliciranje na razne europske fondove. Obnovom tvrđave Ljubuški bi, uz prirodne ljepote, dobio još jedan turistički zanimljiv objekt.

Prvi franjevci došli su u ljubuški kraj za vladavine Kotromanića u 15. stoljeću i sagradili samostan, koji su Osmanlije srušile 1563., a franjevcima je zabranjeno djelovanje 1699. Znameniti franjevac je fra Lovro Šitović (Šitović) (1682.-1729.) Podrijetlom je iz muslimanske obitelji. Za vrijeme austrijsko-turskog rata (1690) njegov otac je bio zarobljen u

Dalmaciji, pa je sina - dječaka ostavio kao jamstvo, dok ne prikupi novac za otkup. Dječak je to vrijeme proveo kod franjevac. Nakon što ga je otac vratio u rodnu kuću, uskoro je pobjegao nazad franjevcima. Kršten je u zaostroškom samostanu u 17. godini i svoje ime Hasan zamijenio imenom Stjepan, a kasnije je uzeo redovničko ime Lovro. U Zaostrogu je završio samostansku školu, a studirao je u Italiji. Kao profesor je djelovao u Makarskoj, Šibeniku i Splitu. Objavio je: Grammatica latino-illyrica (1713.), Doctrynachristeanaetpiaeliotcantiela e, (1713.), djelo u stihovima: Pisna od pakla (1727.), koje je, kako sam kaže, složio u „hrvatski jezik i pivanje“, Promišljanja i molitve 1734., List nauka krstjanskoga 1752.

Danas je na Humcu - dio Ljubuškoga – franjevački samostan i nova crkva sv. Ante Padovanskoga. Samostan građen od 1867. do 1895. oštećen je u Drugom svjetskom ratu. Obnavljan je dio po dio, a 1991.-1994. zapadni dio je preuređen i dograđen još jedan kat. Franjevci u Ljubuškom, kao i svim dijelovima naše ponosne Bosne i Hercegovine, uz duhovnu, vjersku brigu skrbrili su i za opismenjavanje naroda i čuvanje povijesnih znamenitosti. Iste godine kada grade samostan otvaraju pučku školu. Dolaskom sestara milosrdnica otvorena je mješovita osnovna škola 1898., potom i obrtna ženska škola.

Fratri prikupljaju i knjige, pa se može reći da njihova knjižnica djeluje od 1867. Smještena je u posebno uređen prostor i broji preko 20 000 knjiga iz svih područja prirodnih i društvenih znanosti. Uz mnoga znamenita djela zanimljiv je raritet Homerova „Ilijada“ i „Odiseja“ tiskane

Spomenik fra Lovri Šitoviću i crkva sv. Kate

1537.

U sklopu samostana je najstariji muzej u našoj državi od 1884. Uz predmete prikupljene na području Hercegovine tu je i „Humačka ploča“, najstariji sačuvani pisani spomenik na hrvatskom jeziku.

Trg Kralja Tomislava

Od 2004. godine u samostanu je i zbirka umjetnina oko 300 djela: skulpture, slike, crteži i grafike. Izuzetno je zanimljiva stalna postavka „Majka“. Postavka s temom majka nastala je zauzimanjem fra Ljudevita Rupčića i fra Viktora Nuića. Naime, fra Ljudevit je napisao tekst za recital povodom Majčina dan „Misli o majci izrečene u stihovima“. Izdavačka kuća ZIRAL objavila je tekst uz ilustracije ruskog akademskog slikara Aleksandra Zvajgina. Uz predstavljanje knjige (10.5.2001.) izložene su Zvajginove ilustracije. Fra Ljudevit Rupčić je otkupio ilustracije, a ideja o prikupljanju umjetnina s temom majka nastavljena je zajedno s fra Viktorom Nuićem. Tako je nastala zbirka i stalna postavka „Majka“.

Franjevci s Humca iz Ljubuškog izdaju i časopis „Kršni zavičaj“ od 1970. želeći tako „u ovom lutalačkom vremenu očuvati duhovno jedinstvo naroda“.

Ljubuški je pod turskom vlašću nakon pada Počitelja 1472. Turci su učvrstili i proširili tvrđavu, dogradili

Skupina „Dreimteam babe“

bedeme s puškarnicama, a blizu tvrđave podigli džamiju 1558. Ljubuški je imao status kale (tvrđave), pripadao je Imotskom kadiluku, a nakon 1718. postaje sjedištem kadije. U to doba često ga napadaju hajduci iz Primorja i Dalmatinske zagore. Ljubuškom i Ljubušacima nisu cvjetale ruže ni za vrijeme vlasti Austrougarske, a ni za vrijeme dvije Jugoslavije. Za vrijeme Drugog svjetskog rata u Ljubuškom nije bilo velikih borbi, ali su zato mnogi Ljubušaci izgubili živote u miru posebice odmah poslije završetka rata, a i kasnije su trpjeli torture komunističke vlasti.

Ljubuško gospodarstvo, ono što je bilo za vrijeme Jugoslavije, nakon Domovinskog rata uglavnom je propalo, pa Ljubušaci stvaraju nove gospodarske mogućnosti i nove brendove. Tako Poljoprivredna zadruga „Plodovi zemlje“ bavi se uzgojem povrtlarskih kultura. Velika ulaganja, a i nade ulažu u uzgoj mladog krumpira. Tako je krumpir ove godine brendiran: „ljubuški rani“, a dobio je i kartonsku ambalažu. Sa suradnicima iz Njemačke pripremaju uzgoj sorta za njemačko tržište. Uzgoj duhana i proizvodnja vina nisu, još uvijek napravile veliki iskorak, ali u Ljubuškom posluju tvrtke iz drugih oblasti.

Ljubušaci se bave sportom te imaju klubove: nogometni, rukometni, atletski, boćarski, karate, boksački, odbojkaški te klub tajlandskog boksa. Posebice je zanimljiv Rukometni klub „Izviđač“, iz čijeg krila su potekli mnogi poznati rukometaši, a i rukometašice „Izviđača“ ne zaostaju za svojim muškim klupskim kolegama - proljetos su osvojile Kup Bosne i Hercegovine.

KUD „Radišići“, nastoji sačuvati tradicijske običaje: nošnju, pjevanje, pripremu hrane i sl., dok Pjevačka skupina „Dreimteam babe“, čije članice su u trećoj životnoj dobi, kreativno prenose tradicijske napjeve. Uz godišnje kulturne manifestacije: „Ljubuško silo“, „Adventska zbivanja“, „Muslimansko silo“, „Dani mevluda“, u Ljubuškom su često organizirane izložbe, predstavljanja knjiga, koncerti.

Dom zdravlja u Ljubuškom je dobro organiziran. **Srećko Matić**, ravnatelj Doma zdravlja Ljubuški, povodom nedavne nabave digitalnog mamografa, najavio je kako će Dom zdravlja uskoro nabaviti još suvremene zdravstvene opreme, a sve u sklopu projekta Interreg IPA Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Crna Gora. Zadatak ovog europskog projekta je poboljšati kvalitetu i pristup zdravstvenoj zaštiti u prekograničnom području jadranskog zaleđa. U sklopu INTEREG IPA, koji podrazumijeva i uvođenje europskih standarda, Dom zdravlja Ljubuški prvi je dom zdravlja u Zapadno-hercegovačkoj županiji i prvi u Federaciji BiH koji ulazi u proces certificiranja svih usluga – to je standard sigurnosti i kvalitete, a rezultat će biti bolja usluga.

Ako imate zdravstvenih problema u Ljubuškom možete posjetiti privatnu liječničku ordinaciju dr. Nihad Sadiković. Obitelj Sadiković je poznata, jer više od 100 godina liječe biljem. Prvi poznati travar je Sadik Sadiković (1867.-1940.), koji je 1928. izdao knjigu „Narodno zdravlje“. Kažu da je ta knjiga biser travarstva. Tradiciju je nastavio njegov sin Šefik, koji je u Beču završio studij medicine, a danas se liječenjem travama bavi Šefikov sin dr. Nihad Sadiković. Završio je Medicinski fakultet u Sarajevu, specijalizirao neuropsihologiju.

Humačka ploča

Nakon obilaska Kravice, Koćuše, te izvora Vrioštice, uz franjevački samostan posjetite i crkvu sv. Kate u Ljubuškom, izgrađenu 1912. Možete posjetiti džamije: Gožulj, Pobrjšće, Krehića (nekada: ženska džamija). U Ljubuškom ćete se osjećati kao u Kotor Varošu: rijeka, crkva, džamije, most – samo su brda oko Ljubuškog niža od kotorvaroških, a i miris mora je bliži.

L.Koroman

HUMOR.HUMOR.HUMOR.HUMOR.

Upita sudac Muju u sudnici
Gospodine Mujo, 1. aprila ove godine,
po izjavi svjedoka konobara i ostalih
gostiju iz caffe bara, vi ste sa svojim
jaranom Hasom cijeli dan pili, pjevali,
veselili se pa i častili sve goste u baru.
Je li to istina?

Da, odgovori Mujo .

Isto tako po izjavi svjedoka pred sami
fajrunt, zgrabili ste barsku stolicu i
pretukli svog jarana Hasu. Zašto ste to
učinili ?

Gospodine suče, započne Mujo: Tog
jutra nazvao me Haso i rek'o mi da
sam dobio na lotu . Onda sam ja otišao
u banku, podigao sve pare i otišao po
Hasu da slavimo.

U redu, a zašto ste ga pred fajrunt
pretukli? - upita sudac.

Gospodine suče - pretukao bi ga ja
odmah, ali sam se tek tada sjetio da ja
nikad nisam uplatio loto.

Penje se Mujo stubama i nikako do
gore, već i jezik počeo da mu se vuče
po zemlji.

Sretne trudnicu i pita je: Koliko do
kraja?

Ona odgovori: Šest mjeseci.

Dolazi Mujo kod doktora kad na
vratima piše: "Prvi put 100 €, a drugi
put 50."

Uđe on i kaže:Evo ti mene opet
doktore.

.....
Fata čita neku knjigu pa upita Muju:

- Mujo, gdje su Alpi?

- Otkud znam, ti si spremala kuću...

.....
Mujo, otkad nosiš minđuše?

- Otkad mi ih je Fata našla u kolima!

Dode kod Muje komisija za željeznice:

- Mujo, došli smo da te obavijestimo
da ovuda ide trasa nove pruge i vlak će
ići posred tvoje kuće, tako da znaš.

- Ma neka ide, ali ako mislite da ću ja
otvarati i zatvarati vrata za vlakovima,
zeznuli ste se!

Brzi kolač s jabukama

Sastojci:

- 3 jaja,
- 12 žlica šećera,
- 12 žlica ulja,
- 12 žlica mlijeka,
- 15 žlica brašna,
- 1 prašak za pecivo,
- 1/2 kg jabuka,
- šećer u prahu za posipanje,
- cimet

Priprema:

Napraviti smjesu od jaja, šećera, brašna, ulja,
mlijeka i praška za pecivo. Jabuke naribati i po želji dodati
cimet (Nekima je kolač bolji bez cimeta!).
Polu smjese uliti u kalup i staviti da se peče 15-ak minuta na
180 °C.

Nakon toga izvaditi iz pećnice, na biskvit
poslagati naribane jabuke, a na jabuke drugu polovicu
smjese za biskvit i vratiti u pećnicu na još 10-ak minuta.

Pečen i ohlađen kolač posuti šećerom u prahu.

 Nema raja bez rodnoga kraja!